

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Pototnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIV.

Celovec, petek, 5. juni 1959

Štev. 23 (890)

Ob doblaveškem prekopu

Na 38 koroških pokopališčih ležijo pokopana trupla naših partizanov junakov in drugih žrtev fašizma. Še so nepokopana trupla partizanov na Svinški planini in številni grobovi neprekopanih padlih so še na obronkih Karavank. Ko bi vsi ti vstali, bi lahko govorili o nečloveških zverinstvih in pokoljih, ki so jih nad njimi vršili vojaki v uniformah nemške nacistične vojske. Nezaslišani so zločini, ko so se nacistični uniformiranci znesli nad Peršmanovo družino in dobesedno poklali vse, tudi male nedolžne otroke; nič manj grozno ni slišati in brati poročila o grozodejstvih nacistične Landwache na Komelnu, kjer so partizonom živim rezali noge, roke, ušesa, jim prebadali oči in preparali trebuhe ter odrezali spolovila in še bolj podivjano mučili ranjence ter jih končno kakor pri Peršmanu vrgli v ogenj, da bi zabrisali sledove za svojimi zločini. Vse to je dokazano z izjavami prič v procesu, ki ga je udeleženec tega krvavega pohoda umrl pliberški župan Hermann Melnitz sprožil proti nam, ki ga je pa potem verjetno iz strahu pred neizpodbitnimi trditvami prič potegnil nazaj in plačal vse stroške obravnave.

V Št. Jakobu v Rožu se že danes z grozo spominjajo, kako razmesarjeni in onečaščeni so bili telesni ostanki od nacističnih uniformirancev pobitih partizanov in partizank pod Arihovo pežjo in ne morejo razumeti, da še do danes niso bili kaznovani poznani naredbodajalci in izvrševalci tega zločina... 81 padlih partizanskih junakov že v blagoslovljeni zemlji na Št. Rupertske pokopališču ni našlo počitka: še tam so fašistični zločinci razstrelili nagrobni spomenik in namestnik velikovškega glavarja deželni poslanec dr. Wolfgang Mayrhofer je na predlog škofijskega ordinariata zahteval celo odstranitev tudi podstavka spomenika, če se ne odstrani beseda „fašizem“, ki bale moti in svetost katoliškega pokopališča (kljub kasti križi in drugi nacistični znaki pa tega miru očitno ne motijo)! In že danes zamačakamo na izsleditev in kaznovanje teh krivcev, zamačamo na obnovo zločinsko razstreljenega spomenika! Da sploh ne govorimo že o nepopisljivih zločinih nacistične vojske širom zemlje slovenskega naroda!

Kako nizkotna, kako izzivalna vendar izpade ob vseh dokazanih zločinih trenutna gonja v zvezi s prekopom ostankov menda 21 nepoznatih vojakov, ki so baje padli po razglasu vojnega premirja v borbi s partizani v okolici Dobrle vasi. Ne vemo in tudi nihče ne ve, za katere vojake gre in na kakšen način so zgubili življenje. Vsekakor je znano, da so bile na Koroškem že 12. maja 1945 težke borbe in da je ta dan padlo še okoli 50 partizanov pri Borovljah in pred Humberškim mostom od strelav težko oboroženih, povlačujočih se SS-ovskih tolpa in Paveličevih ustašev. To je znano dejstvo in znano tudi „Volkszeitung“, kljub temu pa hulska in natolcuje o „masovnih grobiščih“ pri Dobrli vasi. V resnici gre za od vsega početka poznano grobišče na pokopališču v Dobrli vasi, ki so ga sedaj odprli in iz njega prenesli ostanke na pokopališče v Št. Rupertu. Morda so bili za vse to kaki utemeljeni razlogi, ki nam niso znani; iz pisanja in poročanja v Volkszeitung in njej sorodnih listov vidimo le en sam razlog: po udarcu, ki ga je doživel njihov šovinizem z izidom volitev, so hoteli dobiti nove argumente za svoje hujskanje proti koroškim Slovincem in sosednemu narodu! Je namreč silo značilno, da je bil iniciator te akcije isti dr. Mayrhofer, ki je bil tudi iniciator protizakonskih šolskih štrajkov in podpisnik odloka za odstranitev napisov na partizanskem spomeniku!

Koroški Slovenci z vso odločnostjo obsodimo to nesramno in brezpletno igro z ubogimi žrtvami od nemškega nacizma sproženega svetovnega pokolja in odločno protestiramo proti neodgovornemu pisanju gla-

Usoda nove vlade še vedno negotova

Pogajanja za sestavo nove zvezne vlade, o tem so vsi enakega mnenja, še nikdar niso bila tako težka kot tokrat. To je tudi povsem razumljivo, ker zdaj ne gre le za novo državno vodstvo, marveč hkrati tudi za osnovno preureditev državne politike. Težave so še toliko večje, ker ÖVP očitno noče vzeti na znanje poraza, ki ga je doživela pri volitvah dne 10. maja in bi za vsako ceno hotela obdržati pozicije, ki si jih je osvojila po volitvah leta 1956, ko je okrepila svoj položaj. Na drugi strani pa SPÖ s polno upravičenostjo zahteva upoštevanje svoje zmage, v kateri je prišla do izraza

volja avstrijskega ljudstva, ki zahteva bistvene spremembe v dosedanji politiki posebno na finančno-gospodarskem področju, saj se je s tem, da je dala ÖVP nezaupanje, v prvi vrsti izreklo proti tako imenovanemu Raab-Kamitzevemu kurzu, ki je bil glavno geslo ÖVP-jevske volilne propagande.

Dosedanja pogajanja so se razvijala tik ob robu poloma in je bilo že večkrat slišati, da bo kancler Raab pooblastilo za sestavo nove vlade vrnil zveznemu prezidentu. Vendar so take grožnje s strani Raabove stranke zelo čudne, če pomislimo, da ÖVP doslej sploh še ni povedala, kako si pred-

stavlja novo državno vodstvo, marveč so njeni predstavniki le dosledno odklanjali vse zahteve socialistov. Šele za jutrišnjo sejo so na odločno zahtevo socialistov z ÖVP-jevske strani obljubili, da bodo končno odkrili tudi svoje karte in tako omogočili, da se med stališči obeh strani skuša najti stične točke, ki bi privedle do medsebojnega zblizanja.

Uradno je bilo objavljeno, da so se doslej sporazumeli samo v vprašanju gradnje stanovanj ter razdelitve položajev v parlamentu, kjer bo po vsej verjetnosti ostalo pri dosedanji ureditvi in je računati le z zamenjavo osebnosti. Tako je skoraj gotovo, da bo dosedanjskega prvga prezidenta parlamenta dr. Hurdasa zamenjal sedanji zunanji minister Figl, kar potrjuje vesti, da bi bila ÖVP eventualno pripravljena odstopiti socialistom zunanje ministrstvo. Tudi glede obrambnega ministrstva se kažejo obrisi sporazuma, zato pa je ÖVP toliko bolj nedostopna v finančnih in gospodarskih vprašanjih, torej ravno tam, kjer si je že doslej zaigrala velik del zaupanja med ljudstvom. Zato so tudi zahteve SPÖ ravno v tem pogledu najbolj odločne in je pričakovati, da bo morala ÖVP končno le popustiti in priznati enakopravnost obeh velikih strank tudi v vprašanjih, v katerih je doslej igrala nemejenega gospodarja.

Za današnjo sejo predstavnikov obeh velikih strank pričakujejo, da se bo končno pokazalo, ali bo sploh mogoče doseči sporazum glede nadaljnjega sodelovanja v vladi, končna odločitev pa bo po vsej verjetnosti padla v torek, ko se bo tudi novoizvoljeni parlament sestel k prvi seji.

Član CK ZKS Angela Ocepek umrla

V ponedeljek je v ljubljanskem sanatoriju „Emona“ umrla Angela Ocepek, član CK ZK Slovenije, podpredsednica republiškega zbora Slovenije in predsednica ženskih društev Slovenije.

Ocepkova je bila vseskozi med prvoborkami in vodila ženska društva v akcijah proti okupatorju. Leta 1943 je odšla v partizane, kjer je delala kot politična aktivistka. Na prvem kongresu Antifašistične zveze žena Slovenije 1943 je bila izvoljena za predsednico organizacije in je na tem položaju ostala vse do njene smrti. Od leta 1946 je bila vedno izvoljena tudi za poslanca ljudske skupščine LR Slovenije. V sredo je bila z državnimi častmi pokopana na Žalah v Ljubljani, kjer so se od nje poslovili visoki predstavniki oblasti. Pogrebni svečanosti se je udeležila tudi delegacija Zveze slovenskih žena na Koroškem.

Priprave za varen pristonek astronautov

Znanstveniki se vse bolj intenzivno trudijo, da bi ustvarili pogoje za polete človeka v vesolje ter tudi zagotovili njegov povratek na zemljo. Pretekli teden v četrtek so Američani z balističnim izstrelkom „Jupiter“ izstrelili v vesolje 500 km visoko dve majhni opici in ju po poldrugi uri našli 2400 km daleč od točke, kjer je bila raketa izstreljena, živi v morju.

Opica „Able“ tehtala približno 3 kg, opica „Baker“, ki je veliko manjša pa samo pol kilograma. Obe opici sta opravljali važne funkcije in posredovali važne podatke o pogojih za let v vesolje, posredovali vplive na organizem. Strokovnjaki so z dognanimi uspehi zadovoljni, ugotovili pa so, da živali nista utrpeli nobene škode. V ZDA sedaj pripravljajo še druge živali za polete v vesolje. Poskus izstrelitve satelita s štirimi mišmi, ki so ga napravili v ZDA v sredo, pa je neuspeh.

Na konferenci zunanjih ministrov v Ženevi:

Težka je pot do sporazuma

Ko so se zunanji ministri širih velesil v posebnem letalu ameriškega zunanjega ministra Herterja vračali z Dullesovega pogreba, so skupno potovanje izkoristili za nepričakovano izmenjavo misli. V obveščenih krogih so potem izjavili, da ta pomenek ni bil posebno uspešen, vendar je pričakovali, da bo koristno vplival na nadaljnje delo v Ženevi.

Toda potek ženevske konference tudi ta teden ni privedel do kakšnega očitnega napredka, čeprav so se predstavniki Amerike, Anglije, Francije in Sovjetske zveze večkrat zatekli za dobro zastražene zidove vil enkrat enega drugič spet drugega ministra, da bi na tajnih razgovorih skušali najti izhod iz slepe ulice, v katero jih je spravil odpor do popuščanja nasprotni strani. Vzhod in Zahod namreč še vedno trmasto vztrajata vsak pri svojem stališču zlasti v vprašanju Berlina, ki je postal že pravi gordijski vozle sedanje ženevske konference, čeprav bi ravno rešitev tega problema lahko zelo koristno vplivala na uspešno obravnavanje tudi drugih vprašanj.

Edini napredek v berlinskem vprašanju vidijo opazovalci v tem, da Sovjetska zveza ne vztraja več na popolnem umiku zahodnih obojestranskih sil iz zahodnega dela Berlina, marveč bi pristala na navzočnost „simbolične“ sile ameriških, angleških in francoskih čet. Pod tem pogojem bi bile eventualno tudi zahodne sile pripravljene na kakšno spremembo sedanjega položaja Berlina, vendar se slej ko prej zoperstavljajo sovjetskemu načrtu o vzpostavitvi „svobodnega

mesta“, ker bi Berlin potem prešel popolnoma pod nadzorstvo Vzhodne Nemčije.

V bistvu pa doslej na plenarnih sejah še niso prišli preko izmenjave medsebojnih stališč, le na tajnih razgovorih, pri katerih zastopniki nemških držav nimajo dostopa, se kažejo prvi znaki morebitnega zblizanja vsaj v vprašanju Berlina. Zato je v Ženevi tudi že govora o izgledih za sklicanje konference na najvišji ravni, do katere bi v primeru konkretnega uspeha zunanjih ministrov lahko prišlo v začetku julija ali pa v začetku avgusta.

Brez posebne „senzacije“ pa tudi ta teden ženevske konference ni minil. Londonška „Times“ je namreč v nekem članku razširila vest, po kateri naj bi bil položaj sedanjega angleškega zunanjega ministra Selwyna Lloyda močno omajan. V Londonu so vest sicer dementirali in se je za Lloyda zavel tudi predsednik vlade Mac Millan, vendar so v diplomatskih krogih soglasno izjavili, da so glasovi o morebitni zamenjavi Selwyna Lloyda ravno v trenutku važnih mednarodnih pogajanj zelo nevarni. V komentiranju teh vesti si niso enotni; eni menijo, da gre zgolj za notranja trenja v zvezi z angleškimi volitvami, drugi pa ne izključujejo možnosti, da gotovim krogom ni povoljna sedanja angleška politika in bi radi dosegli bolj odločno stališče napram Sovjetski zvezi. Nekateri celo domnevajo, da je v ozadju zahodnonemški kancler Adenauer, v katerem vidijo glavnega zagovornika „trde linije“.

Živčnost italijanskih demokristjanov vedno večja

V nedeljo bodo volitve na Siciliji, o katerih so v Italiji prepričani, da njihov izid ne bo le velikega pomena za krajevne razmere, marveč bo v precejšnji meri vplival tudi na splošni razvoj v državi. Trenutno se namreč kaže v Italiji, da ljudstvo ni več zadovoljno s politiko glavne vladne stranke — demokristjanov, kar so pred nedavnim pokazale zlasti volitve v Dolini Aoste, zadnje nedeljo pa tudi pokrajinske volitve v Ravenni, kjer je levica pridobila 10 tisoč novih glasov, dočim so stranke, ki so povezani s krščanskimi demokrati, utrpeli zgubo 1000 glasov, dočim so stranke, ki so povezane s

Po vsem tem je razumljivo, da postajajo krščanski demokrati vedno bolj živčni in za nedeljo že v naprej računajo z nadaljnjim porazom, čeprav so Sicilijo obiskali že vsi njihovi glavači vključno predsednika vlade Segnija in čeprav jim z vsemi silami pomaga tudi Cerkev od najvišjih vatikanskih krogov mimo kardinala Ruffinija pa do krajevnih duhovnikov. Počasi začenja tudi v njihovih vrstah prevladovati spoznanje, da je njihova konservativna politika že močno preživela in ne more več zaustaviti razvoja, ki ga prinašajo napredne stranke s svojo demokratsko in socialno politiko.

sila „krščanske“ ÖVP, ki imenuje Slovence vsevprek „morilce“. Prav o žalostnih dogodkih v okolici Dobrle vasi in v Podjuni so bili procesi pred celovškimi sodiščem in niti v enem samem primeru obrekovalci niso mogli dokazati svojih zločinskih trditvev. „Volkszeitung“ je bolj široka — ta imenuje kar vse Slovence to in onstran meje „morilce“ in že ji sledi glasilo štajerske ÖVP in piše kar o 70 žrtvah, ki so jih baje žele našli pri Dobrli vasi.

Dokler še na tisoče slovenskih sirot žaluje in trpi za od nacistične vojske pobitih svo-

jih staršev, dokler je vse polno požganih slovenskih domov, je beseda o slovenskih „morilcih“ zlobno in neprenosljivo izzivanje.

Taka dejanja niso dejanja spoštovanja do mrtvih junakov, taka dejanja so zloraba, onečaščenje mrtvih, taka dejanja ne prinašajo miru ne mrtvim ne živim!

Mi pa mislimo, da je prva dolžnost generacije, ki je preživela strašne dni fašističnega nasilja le-ta: da pusti mrtve pri miru in se jim oddolži za njihovo življenjsko žrtvo z zakletvijo: Nikdar več vojne, nikdar več sovraštva med narodi!

Kdo je legal?

Nevaren preokret avstrijske politike

Celovška „Volkszeitung“ je v svojem poročilu o volilnem zborovanju ÖVP v Celovcu s posebnim poudarkom zapisala besede kanclerja Raaba, ki jih je le-ta povedal v zvezi z Mariborom in ki pomenijo neodgovoren izpad vodilnega avstrijskega politika proti sosedni Jugoslaviji. V tej zvezi je — kakor smo v našem listu že obširno poročali — prišlo do odločilnih protestov Jugoslavije in so bili končno tudi na Dunaju prisiljeni, da prekinejo nenavadno dolgi in skrajno sumljivi molki ter dajo sosedni državi zadovoljenje, kot je to običaj v kulturnem svetu. Predstavniki jugoslovanskega zunanjega ministrstva je na svoji zadnji fiskovni konferenci o avstrijskem uradnem odgovoru izjavil naslednje:

Na srečanju jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju Zemljaka z nekim višjim funkcionarjem avstrijskega zunanjega ministrstva je bilo našemu veleposlaniku rečeno, da kancler Raab ni mislil in rekel nekaj takega, kot je objavil list „Volkszeitung“.

Ne da bi razglabljali o tem, kaj je kancler Raab dejansko mislil, pa tudi ne o tem, kaj je na dotičnem zborovanju res povedal (to vedo najbolje tisti, ki so ga osebno slišali), dejstvo je, da je bilo glasilo Raabove stranke zaslužno ali pa v tem primeru morda v interesu diplomatske nujnosti uradno razglašeno za lažnivca. Po diplomatskih običajih je zadeva v meddržavnem odnosu torej razčiščena, toda za širšo avstrijsko in posebno koroško javnost se na stvari kljub temu ni ničesar spremenilo, kajti z uradne avstrijske strani kanclerjeve besede doslej niso bile javno preklicane in tudi „Volkszeitung“ svojega taktirnega poročila ni popravila. Nasprotno, Volkszeitung še nadalje stoji v prvi vrsti tistega dela avstrijskega tiska, ki neodgovorno blati Jugoslavijo in je ravno v zadnjem tednu spet objavila prostaške pamflete v zvezi s prepokom padlih vojakov v Dobri vasi.

Sploh je v zadnjih tednih in mesecih opaziti značilen preokret v odnosih Avstrije do Jugoslavije. Medtem ko je bila prej s strani naše države vsaj navidezno poudarjena potreba utrjevanja in poglobljanja dobrososedskih in prijateljskih vezi s sosedno državo, se je to v zadnjem času bistveno spremenilo, spremenilo v korist fiste politične koncepcije, ki postavlja umetne zavese in pregrade med narode, med države, politike, ki ustvarja napetost v svetu, skratka politike hladne vojne. Posebno značilno pri tem pa je dejstvo, da je prišlo do te spremembe skoraj istočasno in vzporedno s tistim razvojem manjšinske politike, ki pomeni nevarno kapitulacijo državnih in deželnih oblasti pred silami nepomirljivega nacionalizma ter veleniškega šovinizma.

Ta negativni razvoj avstrijske politike vzbuja splošno zanimanje tudi v vsej svetovni javnosti in mu zlasti v jugoslovanskem tisku posvečajo številne komentarje. Tako je glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije „Delo“ pred kratkim zapisalo med drugim:

Novo zlonamerne protijugoslovanske provokacije se enkrat potrjujejo, da uveljavlja Dunaj negativno politiko do naše dežele in da je prevzel vlogo, ki mora vzbujati zaskrbljenost. Zanikanje zakonitih pravic narodnih manjšin na Koroškem, protijugoslovanske provokacije v predvolilnem govoru kanclerja Raaba in ministra Kamlitza ter izpadi na proslavi sudetskih Nemcev dajejo zaokroženo sliko o politiki Dunaja ne samo do Jugoslavije, marveč tudi do mednarodnega sodelovanja in do miru v svetu... Značilno je, da se je igla dunajskega političnega kompasa pomaknila na desno prav pred in med važnimi mednarodnimi razgovori. V trenutku, ko svet od vseh miroljubnih dežel pričakuje prispevek v smeri odstranitve mednarodne napetosti in vzpostavitve ugodnejšega vzdušja za te razgovore, dela avstrijska vlada prav nasprotno. Zato bi morali o negativni orientaciji avstrijske vlade premišljevati vsi, ki jim je pri srcu popuščanje napetosti in pomiritev, kajti takšna orientacija neposredno škoduje mednarodnim koristim.

Nove skrbi v gospodarstvu

V tednih pred volitvami, ko so bile stranke čez glavo zaposlene z volilno propagando, je bilo tu in tam slišati o nevarnosti nove podražitve pri raznih življenjskih potrebščinah. Paritetska komisija ni mogla v redu opravljati svojega dela, ker sta si „bili v laseh“ zlasti obe vladni stranki. Ravno to prehodno ohromelost ustanove, katere naloga je, da skrbi za ohranitev ravnotežja med cenami in plačami, pa so izkoristili v krogih gospodarskih magnatov in so kar na tihem ter samovoljno izvedli korekture cen, seveda v svojo korist. Ko se je paritetska komisija po volitvah spet sestala, ji ni preostalo nič drugega, kot da je vzela na znanje gotova dejstva in naknadno potrdila celo vrsto že izvedenih podražitev.

S tem pa stremljenja po zvišanju cen še nikakor ni konec. Podobne zahteve je slišati iz raznih panog gospodarstva in ravno v teh dneh je tudi predstavnik železarske in jeklarske industrije precej odločno postavil zahtevo po „zadovoljivi rešitvi vprašanja cen“ pri železu. To zahtevo je utemeljeval s tem, da je bilo nesorazmerno nizke cene na notranjem trgu le tako dolgo mogoče kriti z dohodki iz izvoza, dokler se je izvoz uspešno razvijal. Zdaj pa je na svetovnem trgu opaziti občutno nazadovanje in mora avstrijska železarska industrija računati s precejšnjimi izgubami celo pri izvozu.

Dejansko so se dohodki Avstrije iz izvoza železa in jekla v letu 1958 znižali za celo

milijardo šilingov, kar predstavlja padec za 20 % napram letu 1957. Tudi trenutni položaj v železarski in jeklarski industriji ni preveč zadovoljiv, ker so močno nazadovale naročila tako z domačega kakor tudi s tujega trga. S tem v zvezi pa se pojavlja tudi problem zaposlitve, ki je posebno pereč v premogovni industriji, kjer še vedno ni uspelo najti izhoda v obliki povečanega odkupa in slej ko prej grozi nevarnost, da bo ostalo večje število rudarjev brez zaposlitve in s tem brez zaslužka.

Sploh je vprašanje zaposlitve eden najvažnejših faktorjev gospodarskega razvoja. Sicer se v Avstriji silno radi pohvalimo s polno zaposlitvijo, toda priznali je treba, da je lozadevna samotolažba precej tvegana. Prejšnji teden je tudi minister za socialno upravo Proksch na sindikalnem zborovanju na Dunaju kritično osvetlil problem „polne zaposlitve“ in izjavil, da traja ta polna zaposlitev v najboljšem primeru le štiri do pet mesecev v letu, dočim dosega v ostalem času brezposelnost nenavadno visoko stanje. O polni zaposlitvi je po njegovih izjavah mogoče govoriti šele takrat, če znaša število brezposelnih največ 3 % vseh nesamostojnih. Lani je bila taka zaposlitev dosežena edino konec avgusta, dočim je v septembru spet začelo naraščati število brezposelnih, ki je ob koncu leta znašalo že 7,4 % in se konec februarja letos že nevarno približalo 10 % nesamostojnih.

Brezposelnost stalno nazaduje

Kakor poroča ministrstvo za socialno varovanje je bilo konec maja pri avstrijskih delovnih uradih javljenih 78.146 brezposelnih. V primerjavi s koncem aprila je število brezposelnih nazadovalo za 22.269 ali 22,2 %. Na posamezne dežele odpade sledečo število brezposelnih: na Dunaj 28.127, na Nižjo Avstrijo 14.677, na Štajersko 11.230, na Zgornjo Avstrijo 10.579, na

Tirolsko 3441, na Salzburg 2469, na Predarlško 990, na Gradiščansko 1775 in na Koroško 4858 brezposelnih.

V primerjavi s koncem maja lani je letos prijavljenih brezposelnih za 9978 ali 11,3 % manj. Število brezposelnih še nadalje pada, ker v gotovih poklicih — predvsem v gostinjskih obratih — še vedno sprejemajo nove delovne moči.

„Tomos“ najmodernejša jugoslovanska tovarna

Z gradnjo tovarne motornih koles „Tomos“ pri Koprju so začeli leta 1955. Danes je tovarna skoraj že popolnoma dograjena in spada med najmodernejša tovarna v Jugoslaviji. Do konca lanskega leta so izdelali v tovarni že 17.000 motornih koles raznih vrst, v letošnjem letu predvidevajo povečanje proizvodnje na 18.000, naslednje leto pa že na 24.000. Največ proizvajajo mo-

pedov. Tovarna pa razen tega proizvaja tudi majhne motorje za čolne z močjo 2 PS. V tovarni se sedaj pripravljajo na serijsko proizvodnjo, kar je najbolj racionalno. Tovarna „Tomos“ pa ne izdeluje motorjev in motornih koles samo za domače tržišče marveč si je zaradi kvalitetnih izdelkov pridobila odjemalce tudi na tujih tržiščih.

Labirint trgovinskih združenj

Kralj je mrtev, živi naj kralj! — pravi star pogovor, ki bi ga lahko uporabili tudi za snovanje najrazličnejših gospodarskih in zlasti trgovinskih združenj med evropskimi državami. Območje svobodnega trgovanja, kot ga je posebno dosledno zagovarjala Anglija, je doživelo polom z ustanovitvijo Evropske gospodarske skupnosti šestih zahodnoevropskih držav pod očitnim vodstvom Zahodne Nemčije. Čeprav ta skupnost doslej še ni uspela preboleti začetnih težav, so se države, ki so ostale izven tega združenja, znašle pred nevarnostjo, da lepega dne ne bodo več mogle konkurirati z mogočnim gospodarskim blokom.

V tem položaju jim je ostala odprta le ena sama pot: da tudi same proučijo možnosti za koordinacijo svojega gospodarstva in skušajo postaviti proti EGS novo silo. Tokrat je prišla pobuda iz Skandinavije in v Stockholmu so se zbrali predstavniki Avstrije, Danske, Norveške, Portugalske, Švedske, Švice in Velike Britanije, da poskusijo rešiti, kar se rešiti da. Morda so glasovi o „malem območju svobodnega trgovanja“ — o območju v evropskem merilu zdaj ne more biti več govora — trenutno še preuranjeni, vendar se te države ne bodo smele ustra-

šiti že prvih težav, posebno še, ker nimajo proti sebi le gospodarsko moč šestih v EGS združenih šestih držav zahodne Evrope, marveč se tudi na Vzhodu vedno bolj utruje gospodarska enotnost vzhodne Evrope, ki že danes odločno dviga svoj glas v svetovnem gospodarstvu.

Poraba cigaret v Avstriji narašča

V prvem četrtletju letošnjega leta so Avstrijci pokadili dvojno količino cigaret v primerjavi s prvim kvartom leta 1957. Potrošnja cigar, ki je sicer še pod predvojnimi povprečju tudi narašča. V prvem kvartalu letos so avstrijske tobačne tovarne izdelale 2,4 milijarde cigaret (leta 1958 2,2 milijarde), to je okoli 114 cigaret za osebo na mesec (vključeni so otroci in nekadilci). Produkcija cigar v prvem kvartalu letos je znašala 28 milijonov kosov (lani 26 milijonov), produciranih je bilo 196.608 kilogramov cigaretnega tobaka in tobaka za pipe, kar je za 80.000 kg manj kakor lani. Največji delež pri prodanih cigaretah imajo cigarete „Avstria 3“, ki znašajo 50 odstotkov celotne potrošnje cigaret.

Deficit pri civilnih letalskih družbah

Letno poročilo mednarodne organizacije za civilni letalski promet navaja, da je lansko leto doseglo število potnikov, ki so potovali z letali, rekord. Kljub temu pa so svetovne letalske družbe za civilni promet lansko leto imele 120 milijonov dolarjev deficita medtem ko so ga imele leta 1957 le 41 milijonov dolarjev. Deficit je nastal v ča-

su, ko so si večje letalske družbe nabavile moderna reakcijska potniška letala. V primerjavi z visokimi obratnimi stroški pa so nazadovovali dohodki. Varnost pri letalskem prometu je bila lani razmeroma zelo visoka. Pri skupno 29 strmoglavljenih letalih je bilo 604 mrtvih in torej pride 1,3 mrtvih na vsake 100 milijonov preletanih milj.

PO ŠIRNEM SVETU

KAIRO. — Predstavniki časne alžirske vlade je sporočili, da bo zadnje dni julija v glavnem mestu Librije Monrovil posebna konferenca devetih neodvisnih dežel Afrike. Konferenca bo posvečena perečemu vprašanju Alžirije. Konferenca se bodo udeležili zunanji ministri Alžirije, Librije, Maroka, Tunizije, Libije, Etiopije, Gvineje, Gane, Sudana in Združene arabske republike.

NEW YORK. — Ameriški list „New York“ poroča, da pomeni petletni trgovinski sporazum, ki je bil pred 14 dnevi sklenjen med Sovjetsko zvezo in Veliko Britanijo, prodor v sovjetski kampanji, da se zagotovi nagle naraščanje trgovinske menjave med Vzhodom in Zahodom. Upanje glede povečanja trgovine s Sovjetsko zvezo, piše časnik, v mnogih zahodnih deželah priljivo proučujejo. Nekateri ljudje že pravijo, pripomni časnik na koncu, da bodo britanski poslovni krogi spravili ves dobiček iz zelo razširjene trgovine s Sovjetsko zvezo, če ZDA ne bodo spremenile svojega stališča.

BAGDAD. — Skupina 90 britanskih letalskih oficirjev in vojakov je odpotovala v nedeljo iz Iraka v Veliko Britanijo. S tem je končana izpraznitev bivšega britanskega oporišča v Habaniji. Velika Britanija je privolila v to potem, ko je Irak 24. marca izstopil iz Bagdadskega pakta. S tem je avtomatično neveljati angleško-iraki sporazum, podpisan aprila 1955. Oporišče v Habaniji je prevzelo iraško letalstvo.

KAIRO. — Arabske države so poslale generalnemu sekretarju Organizacije združenih narodov protestno noto zaradi nadaljevanja preseljevanja Židov v Izrael. Noto pravi, da pomeni preseljevanje Židov ogrožanje miru na Srednjem vzhodu in ima lahko zelo hude posledice.

MOSKVA. — Sovjetska zveza in Indija sta podpisali sporazum o sodelovanju pri izgradnji državne farmacevtske industrije v Indiji. Sporazum določa, da bo v ta namen odobrila Sovjetska zveza 80 milijonov rubljev kreditov.

BEograd. — Na redni tiskovni konferenci je predstavnik Državnega sekretariata za zunanje zadeve Drago Kunc pozitivno ocenil izjavo britanskega zunanjega ministra Selwyna Lloyda, ko je ta dejal, da bi bilo treba omogočiti Jugoslaviji sodelovanje na ženevski konferenci, v kolikor bi se število njenih udeležencev razširilo.

BRUSELJ. — V zadnjem tednu so na seji sveta ministrstev Evratoma določili pogoje pod katerimi bo Evratom sklenil s ameriško banko za izvoz in uvoz pogodbo o posojilu v znesku 125 milijonov dolarjev. S tem bodo krili del stroškov za graditev atomskih reaktorjev, ki bodo leta 1963 oskrbovali dežele „Male Evrope“ z milijon kilovati električne energije.

BONN. — V vodilnih krogih socialno demokratske stranke v Zahodni Nemčiji so povzročile veliko razburjenje resolucije „kongresa za demokracijo, ter proti restavraciji in militarizmu“, ki je bil pred nekaj časa v Frankfurtu ob udeležbi večjega števila raznih organizacij socialistične mladine, ki so sicer povezane s socialdemokratsko stranko. Vodstvo stranke se je najprej omejilo na vzdružno reagiranje in proglasilo za „divje“ mladinske resolucije, ki zahtevajo, naj se takoj začne miroljubna pogajanja med oblastmi Zahodne Nemčije, kakor tudi, naj se Odra in Nisa priznata kot definitivni nemški mejni proti Vzhodu. Medtem so določeni krogi stranke začeli kampanjo proti mladinskemu kongresu.

NEW YORK. — Misija Skrbniškega sveta OZN je v svojem poročilu seglasno priporočila, naj bi dali otok Samoa 31. decembra 1961 neodvisnost ali samoupravo. Bivša nemška kolonija Zahodna Samoa, ki ima okrog 100.000 prebivalcev, je pod skrbništvom Nove Zelandije, ki je prevzela skrbništvo v imenu OZN. Nova Zelandija je sprejela priporočilo misije.

CAPE CANAVERAL. — 28. maja so z oporišča Cape Canaveral izstrelili raketo srednjega dometa „Jupiter“. V raketi sta bili dve opici, ki sta po 15-minutnem letu živi in nepoškodovani pristali na zemlji. Raketa se je dvignila 480 km visoko in dosegla hitrost 16.000 km na uro. Znanstveniki pravijo, da sta opici, sodeč po aparatih, ki so beležili delovanje njenega organizma, občutili le veliko startno hitrost in „pomanjkanje“ teže, ki je trajala 7 minut poleta. Raketa glava je padla v morje 10 milj od točke, kjer so predvidevali.

ATENE. — Vodja grške progresivne stranke Markozinis je objavil svoj načrt o dezaloziciji Balkana na področju, ki bi obsegala Grčijo, Romunijo, Bolgarijo in Albanijo. K temu načrtu se lahko priključijo tudi druge dežele, če ne nameravajo na svojem področju ustanoviti oporišče za jedrsko orožje in če privolijo v nadzorstvo, ki je potrebno za izvajanje taknega načrta.

LONDON. — Londonski politični krogi sodijo, da Adenauerjeva meletarjenje v Ameriki ni vplivalo na Eisenhowerja in na njegov odnos do konference na najvišji ravni, posebno, ker je po razgovoru z Adenauerjem izjavil, da je za sestanek na najvišji ravni. Zahodnonemški pancler je namreč izrazil pogreb bivšega ameriškega zunanjega ministra Dullesa za misijo, v kateri naj bi preprčal Američane, da je pogajanje z Vzhodom nesmiselno.

PARIZ. — Po poročilih francoskega zunanjega ministrstva je Francija dolžna tujini tri milijarde frankov. Od teh namerava letos vrniti 267 milijonov, prihodnje leto pa 559 milijonov frankov.

WASHINGTON. — Ameriška armada ima v svojih rokah prednostni načrt za gradnjo letal v obliki krotnika. Uporabljali pa ga ne bodo za polete v vesolje, temveč za nizke taktične polete. Prve „krotnike“ bodo preizkusili v Kanadi.

KAIRO. — Kairski časnik „Al Akbar“ poroča, da je Sovjetska zveza ponudila Združenim arabskim republikam, da izgradi projektirani jox na Nilu v šestih letih, da bodo za dvakrat povečali opramo in stroje, da bi lažje izvedli načrt. Sovjetska zveza je ponudila ZAR 400 milijonov rubljev za prvo etapo izgradnje Asuanskega jezusa. Celoten jox bo veljal 1.300.000.000 dolarjev.

LONDON. — Predstavniki sveta za medrasno prijateljstvo v Veliki Britaniji je pretekli teden obiskal notranjega ministra ter zahteval, da preprečijo nadaljnjo rasno izpade v Angliji. Izrazil je prepričanje, da so napadali črnca v londonski četrti Nothing-Hill iz predhodkov in zaradi podpihovanja rasne mržnje. Nasilje bi lahko preprečili z zakonskimi določili.

Od igralske družine SPD Bilčovs se lahko učimo

V četrtek preteklega tedna je igralska družina Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ v Bilčovsu popoldne in zvečer uprizorila Antona Novačana dramo „Veleja“. Z isto dramo bo v soboto zvečer gostovala pri Tišlerju v Št. Janžu.

„Veleja“ je za gledalca lahko razumljiva drama. Njeni motivi so socialni in moralni, vzeli iz življenja na vasi, ko sta se denar in bogastvo še lahko nebrzdano pasla na bedi in revščini bajtarjev in njihovih družin in ko so v bedi in revščini živeči ljudje v žganju iskali edine opojnosti življenja. Iz te polpretekle dobe vzeli „Velejini“ prizori, zapleti in razpleti so življenjski opis usode v revščini nastalega mladega zakona, ki trpi in se končno razbije pod težo pijančevanja moža in neutušene poželjivosti mlade žene po materinstvu, ki se začetkoma moralno neoporočena v stopnjujoči obupanosti vda vabam in krutemu moralnemu in socialnemu pritisku Bogalina in postane prešuštnica.

S svojo vsebino „Veleja“ zelo sliči Finčgarjevi „Razvalini življenja“. Ker pa so njeni motivi in zapleti zelo izraziti in močni, je lahko razumljiva za vsakogar, ki v njej ne vidi in sliši zgolj tragikomičnih prizorov, pripomb in dopolnil, ki jih v izpopolnitev drame dajeja prefrigana in zapita veseljaka — prenašalca vaških novic in čenč.

Do igralcev vendar drama „Veleja“ postavlja zahtevo po izrazitih igralskih talentih in dobri izvežbanosti tako v igranju kakor v izgovarjavi. To velja posebno za mlado Velejo in njenega moža Veleja ter za Bogalina. Pa tudi ostalih 5 vlog ni nič manj zahtevnih. Režiser „Veleja“ mora biti zelo spreten in izkušen v pravilni ponazoritvi najmanjših detajlov, ki so odločilni za harmoničnost igranja. Brez nadaljnega lahko trdimo, da so po uspešni uprizoritvi „Veleje“ igralske družine naših ljudskih oz. amaterskih odrov sposobne za umetniško težje in resnejše odrske komade.

Po splošni stopnji izvežbanosti naših igralskih družin lahko rečemo, da je igralska družina „Bilka“ dramo odigrala odlično. Njen režiser Janko Ogris ni le posrečeno razdelil vloge med razpoložljivimi igralci, on

je tudi sijajno razumel izkoristiti in usoglasiti njihove talente in sposobnosti za dovršenost posameznih prizorov. Vlogi Veleje in Bogalina sta bili doživetje zase. Nihče ne more od igralcev amaterjev pričakovati več. Dovršenosti igranja teh vlog se je pridružil Velej s svojo izredno težko vlogo pijanca, ki časti le še alkohol, a se mu v njegovem deliriju pojavljajo hipni momenti ljubezumnosti nad svojo lepo ženo in skrbi za svojo domačijo, ki jo hoče Bogalin v izsiljevanju vdanosti Veleje zarubiti. V tej težki vlogi je Velej na bilčovskem odru dal od sebe, kar je mogel, čeprav bi v posameznih stopnjah dramatičnega zapleta skrbni gledalec želel še bolj dovršenega doživetja. Tej trojici nasproti so stale izredno dobro odigrane vloge mladega Bogalinovega mlinarja in starih veseljakov s svojo posrečeno šegavostjo in strastjo za pijačo. Posebno zadnja dva sta se med seboj odlično izpopolnjevala in s tem doprinašala te dovrše-

nosti drame. Bogatinovemu mlinarju pa bi bilo za popolnost odigranja vloge posebno v prizoru, ko ga Veleja zapeljivo sili, da bi ugonobil svojega gospodarja, potrebno nekoliko več življenjskih izkušenj. Isto bi lahko rekli tudi za staro mater Velejo in za sicer zelo hvaležno vlogo kmeta Lente.

Te pripombe vendar nikakor ne morejo zmanjšati uspeha uprizoritve. Igralska družina „Bilka“ s svojim režiserjem je z „Velejo“ pokazala ne le svoje vsega priznanja vredne dramske sposobnosti, temveč tudi pridnost in natančnost pri študiju vlog in igre. Želeli bi samo, da bi ostala na tej poti svojega razvoja in da bi v prihodnji sezoni osrečila naše odre s še lepšimi odrskimi deli in s še dovršenjšim igranjem. Uspeli uprizoritvi v Bilčovsu pred razprodano dvorano in hvaležno občinstvo naj bodo zadoščene za vložen trud in pobuda k še večjim uspehom v nadaljnjem delu.

Blaž Singer

„Sterijino pozorišče“ je razdelilo nagrade

Vsako leto v Novem Sadu priredijo tekmovanja jugoslovanskih gledališč v „Sterijinem pozorišču“. Letošnjega tekmovanja se je udeležilo tudi Slovensko narodno gledališče iz Trsta. Tekmovanje je bilo zaključeno v četrtek preteklega tedna z razdelitvijo nagrad. In sicer je za najboljšo scensko realizacijo umetniška komisija nagradila delo Radoje Domanoviča, v priredbi Borislava Mihajloviča „Stradija“, ki ga je uprizorilo srbsko narodno pozorišče iz Novega Sada. Ansambel je za najboljšo predstavo sprejel diplomu in pozlačeno plaketo. Režiser „Stradije“ Jovan Putnik pa je bil nagrajen z 250.000 dinarji.

Nagrajeni so bili tudi posamezni igralci za najboljše vloge na letošnjem gledališkem tekmovanju. Za vlogo Pometa v Držičevi komediji „Dundo Daroje“ je prejel Petar Kvirgič nagrado 200.000 dinarjev. Enako visoko nagrado je prejel tudi Antonije Pejič za vlogo v delu „Teater Joakima Vujiča“.

Posebno razveseljivo je, da je med nagrajenci bil tudi Tržačan, in sicer Joško Lukeš, ki ga pri nas še prav dobro poznamo, ko je odlično podal svojo vlogo v „Sopotniška“. Joško Lukeš je sprejel nagrado 200.000 dinarjev, pozlačeno plaketo in diplomu za vlogo Jurija Mačka v Tavčarjevem delu „Pekel je vendar pekel“. Prav tako nagrado 200.000 dinarjev je prejel Veljko Maričič za vlogo Prometeja v Matkovičevem „Prometeju“. Skupno nagrado 200.000 dinarjev si delita članica ljubljanske Drame Vida Juvanova in Mihaela Šaričeva za vloge Cice in Cace v Javorškovem delu „Veselje do življenja“.

Za najboljšo scenografijo je bil nagrajen slikar Jože Cesar — nam prav tako znan od gostovanja SNG Trst — iz Trsta za scenografske osnutke dela „Pekel je vendar pekel“. Cesar je prejel nagrado v višini 120.000 din. S 150.000 dinarji je bil nagrajen tudi režiser Vladimir Petrič.

Slavnostni začetek dunajskih prireditev

Kakor vsako leto so tudi letos priredili tako imenovane „Dunajske slavnostne tedne“, katerih otvoritev je bila v soboto zvečer. S tem je bil dan slavnostni začetek posebnih gledaliških prireditev, koncertov, umetniških razstav in kongresov, ki jih bodo priredili v okviru teh slavnosti na Dunaju. Na slavnostnih prireditvah sodelujejo tudi številni umetniki iz tujine. Razen tega pa je za čas prireditev prišlo na Dunaj že veliko število tujcev, ki radi izkoristijo svoj dopust, da prisotvujejo kulturnim prireditvam na Dunaju, da si ogledajo mestne zanimivosti in se razvedrijo ob dunajskih melodijah.

Kulturni pomen dunajskih prireditev je velik, to sledi že iz dejstva, da je slavnosti otvoril sam zvezni prezident dr. Schörf, navzoči pa so bili še drugi visoki predstavniki avstrijskega političnega in javnega življenja ter člani diplomatskega zbora na Dunaju. Letošnji „Dunajski slavnostni tedni“ so že deveta tovrstna prireditve na Dunaju. Ko se bodo zaključile slavnosti na Dunaju se bodo začeli po vrsti kulturni festivali še v drugih mestih Avstrije, v Bregenzu ob Bodenskem jezeru, v Salzburgu idr.

Dunajski slavnostni tedni so letos v zna-

podobnih pojavov ter bi posploševanje kaj malo koristilo za pravilno oceno tega stanja in verjetnosti bodočega razvoja. Vendar je splošno tudi znano, kako kratko obveljajo ob današnjem razvoju človeštva, ob razvili obveščevalni tehniki in vsestranski povezavi in medsebojni odvisnosti, takšne posebnosti.

Po pregledu splošnih in nekaterih najvažnejših posebnih pogojev dosedanjega razvoja in sedanjega stanja vprašanj Južne Tirolske bodo bralci tega članka morda razmere in dogodke v tej deželi lažje in boljše razumeli. Morda bo kdo celo skušal dognati tudi verjetnost bodočega razvoja za Slovence že vsled bližnjega sosedstva zanimivih problemov. Zamejskim Slovencem v Avstriji in Italiji pa poznanje položaja in spremljanje bodočega razvoja južnotirolskega vprašanja morda olajša možnost primerjanja zadržanja dveh narodov in držav, ki dolgo dobo in še danes odločilno segata v njihovo zgodovino in življenje, v podobnih pa tudi v spremenjenih položajih.

To je bil že omenjeni skromni namen tega članka. Izrecno naj bo ponovno naglašeno, da piscu ni šlo za izklesano znanstveno razpravo o zanimivih vprašanjih. Prvotno zamišljeni kratki pregled ob 10. obletnici podpisa Pariškega sporazuma (razviden iz že davno zakasnelega podnaslova članka), je bil šele naknadno razširjen po piscu sporočenem zanimanju večjega števila bralcev. Tako je nastal večji del članka v sedanjem obsegu ob prekinjenem, več ali manj spro-

Državna realna gimnazija za Slovence
v Celovcu

OBJAVA

Ravnateljstvo Državne realne gimnazije za Slovence sporoča, da bodo sprejemni izpiti v ponedeljek, dne 13. julija 1959, to je prvi dan velikih počitnic.

Za prvi razred lahko prijavite fante in dekleta, ki so uspešno dokončali prva štirileta šolske obveznosti. Prijava je možna pisмено na naslov: Direktion des Bundesrealgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22 ali pa ustno v pisarni šole, drugo nadstropje, soba 65. Pismeno prijavo je treba kolkovati s kolekom 6.—šillingov. Tej prijavi je treba dodati rojstni list otroka in dokaz o avstrijskem državljanstvu. Vodstvo dosedanje šole pa naprosite, da pošlje popis učenca direktno na ravnateljstvo Državne realne gimnazije za Slovence.

Vprašanje vstopa v višji razred pa je možno rešiti le ustno v pisarni.

Dne 13. julija mora vsak učenec pred izpitom oddati svoje zadnje spričevalo, katero bo dobil 11. julija 1959.

Prijave naj bodo izvršene do 1. julija 1959.

Ravnateljstvo

Vabilo na zaključno akademijo

Državna realna gimnazija za Slovence priredi v nedeljo, dne 7. junija ob 3. uri popoldne v Kolpingovi dvorani v Celovcu prvo slavnostno

AKADEMIJO

ob zaključku šolskega leta. Na sporedu je petje, recitacije, rajanje, telovadni nastopi. Slišali boste dijake Državne realne gimnazije za Slovence v deškem, dekliškem in mešanem ter moškem zboru.

Dijaki bodo igrali tudi eno dejanje iz Spicarjeve igre Drabosnjak.

Istoačasno je razstava risb in ročnih del deklet in fantov.

Prireditel v soboto, dne 6. junija, pa je namenjena predstavnikom šolskih oblasti, staršim dijakov in podpornim članom Zdrženja staršev na Državni realni gimnaziji za Slovence.

Vsi ljubitelji kulturnega ustvarjanja prisrčno vabljeni

menju 150-letnice Haydnove smrti. Haydn je veliko prispeval k dvigu umetniškega ustvarjanja na Dunaju, saj je prav on spravil do procvita glasbenega življenja v tem mestu in premnogi genij je od Haydna naprej za vedno ostal na Dunaju in ustvarjal neminljive melodije, ki jih danes pozna ves svet, mesto pa po njih uživa svetovno slavo.

nem spisovanju posameznih nadaljevanj.

Bralci naj piscu zato oprostijo delna ponavljanja, ki bi se ob zgoščeni obdelavi tvarine brez dvoma dala v večji meri izločiti, čeprav se pogosto pojavlja potreba osvetlitve raznih vprašanj in pojavov iz različnih gledišč in so ponavljanja neizbežna. Enako se naj oprostimo nemalo število tiskovnih napak, ki jih ob danih razmerah in pogojih tiskanja „Slovenskega vestnika“ ni bilo možno izločiti.

Zahvala velja vsem, ki so z opozorili in sporočenim zanimanjem piscu posredno pomagali do rokopisa in vsem, ki so pomagali in sodelovali, da je rokopis postal tiskana beseda.

Pisec je stremel za nepristranskim opisom položaja in za stvarno analizo razmer in vprašanj. Bralci in kritiki so poklicani, da sodelijo, koliko mu je to v okviru „krvi in mesa“ uspelo.

Piscu je v zadoščeno, da je bralce „Slovenskega vestnika“ nekoliko bolj seznanil z vprašanji Južne Tirolske, ki so danes mnogo bolj v središču pozornosti, kakor so bila ob pričetu pisanja tega članka. Danes je na izbiro tudi bogata vrsta novih spisov o Južni Tirolski, ki piscu niso bila na razpolago. Tudi to je dodatno potrdilo splošne in posebne aktualnosti obravnavanih vprašanj članka.

KONEC

(Kot zaključek bo sledil še napovedani kratki pregled najvažnejših dogodkov v zvezi z Južno Tirolsko od jeseni 1956 do poletja 1959).

KULTURNE DROBTINE

● **PICASSOVI MOZAIKI** za ameriško carino niso umetnine, ki bi bile proste uvozne carine. Lastnici nekoga Picassovega mozaika je carinski urad namreč predpisal običajno carino z utemeljitvijo, da pri mozaiku ne gre za uvozne carine prosto umetnino, marveč za „kamenito podlago, prekrito s koščki stekla“. Ljubiteljica Picassove umetnosti se je proti temu pritožila, umetnik sam pa je, ko je zvedel za zadovo, le dejal: „Carribat!“

● **FESTIVAL AMATERSKIH ODRŌV** v Velenju se bo pričel 9. in bo trajal do 16. junija. Na njem se bodo izdale najboljše amaterske skupine iz vse Slovenije, da se predstavijo s svojim znanjem. Domačini bodo za otvoritev festivala uprizorili ob Velenjskem jezeru Shakespeareovega Othello.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Nič mnogo drugačna ni vloga vrste drugih avstrijskih politikov, predvsem še članov tirolskega vodstva ÖVP, tirolske deželne vlade in poslancev tirolskega deželnega zbora ter visokih uradnikov.

Povsem v ta koncept dvoličnosti in dvojne politike je spadalo tudi, da je vršil dolgo dobo posle generalnega konzula Avstrije v Milanu, ki je pristojen za vsa vprašanja Južne Tirolske in ima stalne uradne dneve v Bozenu, poznani organizator nemških plebiscitov po prvi svetovni vojni in poznejši visoki funkcionar hitlerjevske centralne za zamejsko nemštvo v Berlinu do leta 1945, dr. Hanns Steinacher. O njegovi vlogi na takšnem položaju je koroškim slovenskim bralcem komentar odveč.

Očitno pa vsi ti krogi spregledajo, da gre pri vsakem poizkusu reševanja manjšinskih vprašanj in problemov za dvostransko zadevo. Od zadržanja obeh partnerjev je odvisna rešitev in razvoj medsebojnih odnosov. To velja v enaki meri za Pariški sporazum, ki seveda tudi Nemcem tu in onstran Brennerja nalaga dolžnosti, ne samo pravic. Prav gotovo pa je njegova glavna osnova nedvoumno priznanje državne pripadnosti Južne Tirolske k Italiji in priznavanje prizadete manjšine k temu dejstvu. **Samo pod pogojem neodvmljive tozadevne**

lojalnosti Nemcev je upravičena njihova zahteva po priznanju enakopravnosti in zaščite za južnotirolsko nemško manjšino. Mimo polne razjasnitve v tej odločitvi, tudi najbolj spretna in vsestransko vsklajana politika SVP in Dunaja trajno ne bo uspevala. Ne zaradi samega položaja v Južni Tirolski, ne zaradi razvoja v svetu. „Dam ako daš!“ je danes v vsej svetovni javnosti priznana načelo za reševanje vprašanj med državami in narodi. Ni dvoma, da bo to načelo uveljavljeno slej ali prej tudi pri reševanju vprašanj južnotirolskih Nemcev in da je poizkus nadaljevanja politike dveh tirov v današnjem času postal splošno neizvedljiv in nevzdržen.

Zaključek in pripombe pisca

Vsako politično vprašanje zavisi od splošnih zakonitosti in silnic v svetu, poleg tega pa je odvisno tudi še od posebnosti vsakega slučaja, ki ta splošni razvoj ali pojačujejo ali zmanjšujejo njegove učinke ali pa ga celo v celoti spreminjajo.

Tudi Južna Tirolska ni otok, na katerem ne bi bile poznane in veljavne silnice splošnega razvoja v svetu pod posebnimi pogoji dežele in ljudi, ki jo naseljujejo. Vsled zemljepisne lege in zgodovine je baš današnji položaj v mnogem poseben in različen od

116

Življenje in zdravje — dragoceni dobrini

Podoba je, da so se ljudje navadili na vsakdanje prometne nesreče, ki povzročajo na cestah toliko smrtnih žrtev in poškodovanih udeležencev prometa. Brali smo, da je v tednu, v katerem je bil „dan prometne varnosti“, obležalo na avstrijskih cestah 59 mrtvih in 1231 ranjenih oseb. Tudi za pretekli teden je bilanca prometnih nesreč žalostna, ko izkazuje skupno 1448 prometnih nezgod s 1221 poškodovanimi in 32 mrtvimi osebami. Ali ne obleti človeka mrzlica in groza, ko prebira poročila o usodnih prometnih nesrečah, ki se dogajajo iz tedna v teden na avstrijskih cestah. V štirinajstih dnevih 91 smrtnih žrtev na cestah pomeni, da so ceste postale krvavo bojno polje.

Statistika prometnih nesreč in žrtev za preteklo leto je naravnost grozotna. Nič manj kot 1860 ljudi je za posledicami prometnih nesreč prišlo ob življenje, ogromno število 61.014 oseb pa je bilo poškodovanih. Med poškodovanimi jih je na tisoče, ki ostanejo pohbaljeni vse svoje življenje v veliko breme družbe.

Ali ni neodgovorna množična smrt na cestah postala pereč socialni problem? Družabni skupnosti vendar ne more biti vseeno, če toliko ljudi izdihne na cestah. Tudi oni, ki doslej še niso neposredno prizadeti, naj pomislijo na nevarnosti, ki grozijo vsak dan njim samim in svojcem. Kdo si želi, da se otrok ne vrne več iz šole, mož ne iz delavnice in družinski člani ne od nedeljskega izleta? Zdi se, da so ljudje vzeli prometne nesreče, ki se njih neposredno ne tičejo, za samoumevne in jih le malo ganejo nesreče drugih ter so večkrat le bolj senzacija. Svarilni glasovi o pažnji in pozornosti na cestah so brez učinka ter naletijo potrebna navodila na gluha ušesa. Če se primeri nesreča, in teh ne manjka tudi na naših cestah ter v naših mestecih in vaseh, neprizadeti skomignejo z rameni, češ, saj ako ne moremo pomagati. Mrtvi in hudo ranjeni na cestah, kaj to pomeni! Za svojce bridko izgubo in žalost, težko ranjeni pa so lahko za vse življenje v nadlego sebi in skupnosti. K vsemu temu vendar ne moremo in ne smemo biti brezbržni, ker prelahko se zgodijo: danes meni, jutri tebi!

Pri večini nesreč ne odpove vozilo, temveč človek, ki brezobzirno privija ročico ter si domišlja, da je kos vsakemu položaju na cesti. Pri motoriziranih voznikih na cestah in množičnih nesrečah je potrebno nekaj več, kakor edinole izkaznice o šoferskih izpitih in poznanje prometnih znakov. Nujno je, da obvlada voznik v prvi vrsti samega sebe in svoje strasti. Spet in vedno velja: ne stroj nad človekom, temveč človek naj bo gospodar nad strojem. Brez dvoma so pogosti vzroki prometnih nesreč človeške slabosti, kakor zamujena pozornost, raztresenost, želja po uveljavljanju, pijanost in drugo. Človek za volanom mora te človeške slabosti mojstriti, stalno obvladati in premagovati z ozirom na lastno varnost in varnost življenja ter zdravja drugih.

Motorizirani promet na cestah se stalno razvija in narašča. Prav je tako in le želeči je, da pridejo motorna vozila v prid čim širšim plastem prebivalstva, tudi malega delovnega človeka, delavca in nameščenca, ki jih potrebujeta za dosego svojega delovnega mesta.

Z naraščanjem motorizacije pa bi morala biti vzporedna tudi prometna vzgoja množic, vseh, tudi pešcev in kolesarjev, ker tudi ti povzročajo v svoji nevednosti prometne nesreče. Že otrokom je treba nuditi obvezen in organiziran prometni pouk v šolah, da se čimprej seznanijo z bistvom moderne prometa, prometnimi predpisi in znaki. To je znanje, ki jih lahko varuje nesreč na cesti ter ga lahko pozneje s pridom koristijo, ko bodo sami postali šoferji motornih vozil. Doslej se je na tem področju vzgoje še vse premalo smotrno storilo. Pa tudi druge ustanove in starejši izkušeni ljudje naj mlade ljudi vedno opozarjajo na prometna pravila, ker dobra vzgoja v rani mladosti lahko mnogo pripomore, da se bodo omejile številne krvave nesreče na naših cestah.

Izgradnja ustreznih cest za motorizirani promet pa je nujna zadeva poklicanih javnih ustanov, dokler pa tega ni, velja v motoriziranem prometu posebna pozornost: Skrajna previdnost in preudarnost, treznost in zmerna brzina pri vožnjah pod geslom: vzemi si čas in ne življenje!

Gozdno gospodarstvo — središče koroškega velesejma

V okviru letošnjega koroškega velesejma bo posebna razstava pod geslom: „Od gozda do potrošnika“. Razstava naj bi bila višek dosedanjega razvoja avstrijskih lesnih sejmov na veliki koroški gospodarski prireditvi. Na prostornini 15.000 kvadratnih metrov bodo v naravnem vrstnem redu prikazana in ponazorjena vsa področja gozdnega lesnega gospodarstva. Papirna industrija in embalažni salon bosta nameščena v posebni šotorni hali. Zagarska industrija bo postavila posebno sortirno halo iz lesa, ki jo bodo potem dali na razpolago žagarski strokovni šoli.

Iz Beljaka

Beljaški občinski svet je na svoji zadnji seji razpravljal v glavnem o plačilnih možnostih za novi dravski most, za katerega so gradbeni stroški preračunani na 20 milijonov šilingov. Za letošnja gradbena dela potrebujejo že 9 milijonov šilingov. K tej vsoti bo dežela prispevala 1 milijon šilingov, ostali znesek za bo plačala občina. Znesek 7 milijonov šilingov, ki jih je zagotovila država, bo na razpolago šele v letih 1960 in 1961. Novi dravski most bo predvideno dogotovljen do 30. junija prihodnjega leta.

Med mestom Beljakom in zvezno vlado so sklenili potrebno pogodbo za gradnjo trgovske šole in trgovske akademije. V novih šolskih prostorih bo predvideno prostora za 1000 učencev.

Na seji so tudi povedali, da so priprave za letošnjo tradicionalno beljaško slavnost in semenj v živahnem razvoju ter so že zadovoljivo napredovale. Iz lanskega računskega zaključka je razvidno, da je ljudska slavnost vrgla 210.000, semenj pa 7000 šilingov čistega dobička. To pomeni, da takšne prireditve nesejo, zato se v Beljaku tudi letos marljivo pripravljajo za ljudsko slavnost in semenj v dravskem mestu v kotu treh dežel.

Libuče

Minulo soboto smo na libuškem pokopališču izročili materi zemlji telesne ostanke Janeza Kolenika, Kolenikovega Aneja, k trajnemu počitku. Častna množica žalnih gostov mu je ob sprevodu in pogrebnih svečanostih izkazala čast in spoštovanje, kakršno je zaslužil. Številna udeležba na pogrebu dokazuje, kako je bil pokojni zares povsod spoštovan in priljubljen.

Rajni Anej je izšel iz znane Kolenikove družine v Šmarjeti. Že njegov oče in tudi njegovi bratje so stali vedno trdno na branku slovenstva in naše zemlje na Koroškem. Njegov brat Lekš, danes upokojeni poštni uradnik v Celju, je bil v 20. letih predsednik pliberškega Slovenskega prosvetnega društva. Z enako vnmemo so se za naše organizirano skupno prizadevanje prizadevali tudi ostali sorodniki na različnih področjih. Takšna je tudi druga Kolenikova generacija. Tudi Anej je ostal vse svoje življenje zvest visokim idealom. Nikdar ni klonil, vedno in povsod se je odločno postavil za resnico in pravico.

Pokojni Anej je preživljal sebe in družino z marljivim in poštenim delom. Izučil se je za kovača in nekaj let izvajal kovaško rokodelstvo. Priznan je bil tudi kot spreten izdelovatelj turbin za mline in domače elektrarne. Pozneje se je osredotočil na domačo obrt, na izdelovanje cokel. To do zadnjega časa v našem kraju zelo rabljeno obuče je znal izdelovati v zelo ročni obliki ter je po njegovem izdelku segala široka okolica. S

Potok pri Bilčovsu

Naša mladina si išče zelo rada službe v Švici. Več fantov, pa še več deklet iz naše občine, je tam zaposlenih. V naravi človeka je že, da si išče srečo po svetu. Nekateri jo zares najdejo, drugim pa je tujina neljubezniva mačeha in nikoli se ne morejo čutili tako domače, kakor v kraju, kjer jim je tekla zibelka.

Pred dobrima dvema letoma se je podala v Švico tudi gospodična Rezika Jesenko, p. d. Mažejeva iz naše vasi. Ni naletela na slabo, ker dobila in prevzela je dobro službo. Zabinkošti bi morala priti domov v domačo vas, toda starši so prejeli iz Züricha nepričakovano pretresljivo vest, brzo-

Na posebni gozdni razstavi bodo med mnogim drugim prikazana gozdno- in lesnogospodarska področja: pogozdovanje, pregozdovanje, sečnja, gozdne kulture, gradnja voznihi poti, žične naprave, gozdno orodje in lesnopredelovalni stroji, lesni sortimenti, papirna industrija in drugo. Za koroški velesejem pripravljeno razstavo „Les v gradnji“ bo prezident velesejma Novak otvoril že 18. junija na Dunaju ob priložnosti lesnega zasedanja treh dežel Nemčije — Švice — Avstrije.

skromnim življenjem, delavnostjo in varčnostjo sta si z ženo postavila v bližini Pliberka čedno hišico, kjer je imela družina zadovoljen dom in ognjišče. Po svojem značaju je bil Anej prijeten družabnik, zelo ustrežljiv ter v družbi tudi šegav in zabaven. Tudi zaradi teh lepih lastnosti so ga ljudje radi imeli.

V začetku maja je pokojni Anej praznoval 75. rojstni dan. Nenadoma pa mu je ob koncu meseca smrt pretrgala nit življenja.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

ŠT. JANŽ V ROŽU

Slovensko prosvetno društvo „Svoboda“ vabi na prireditev z igro in petjem, ki bo v soboto, dne 6. junija 1959, ob 8. uri zvečer pri Tišlerju.

Z igro

„Veleja“

in petjem gostujeta igralska družina in kvartet SPD „Bilka“ iz Bilčovsa.

Pridite v obilnem številu!

S pokojnim je legel v domačo grudo mož, ki je v tihi in vztrajni požrtvovalnosti izpolnil življenjsko nalogo, ko jo sprejme vsak v življenje, toda je ne izpolni vsak tako dosledno, kot jo je pokojni. Žalostni družini izrekamo naše srčno sožalje, pokojni oče naj bo svetel zgled naraščanju in nadaljnjim potomcem, ker tako ga bodo ohranili v najlepšem in najčastnejšem spominu. —

Isti dopoldne je črna zemlja zagnila na libuškem pokopališču tudi Brnikovo Terezijo iz Podkrajca. Tudi ta žena je bila po svoji delavnosti, žrtvovanju za druge ter z značajnimi vrtilinami prave Slovenke poznana in spoštovana v bližnji in daljnji okolici. Zaradi tega je tudi njenim pogrebnim svečanostim prisostvovala številna množica žalnih gostov. Naj si Terezija v miru spočije od svojega trudapolnega življenja, žalujočim sorodnikom pa prav tako naše iskreno sožalje!

Ravne pri Ledineh

Številnemu občinstvu so pevci iz Raven, Ledinc in Loč prepevali minulo nedeljo popoldne v gostilni pri Kosih. Za prireditev se je organizacijsko najbolj potrudil Tratnikov Marli, Šimej Trisnig pa je dirigiral pevce. Na koncertu je sodeloval tudi Miro Kernjak, Šimej Martinjak pa je spregovoril zbranim poslušalcem. Pevci, ki so povečini nastopili prvič, so peli prav dobro in v veliko zadovoljstvo ljubiteljev domače pesmi. Povsod, kjer se poje, sprejemajo ljudje z navdušenjem domačo slovensko pesem, kar govori o plemeniti čustvenosti prebivalstva na naši zemlji in razumevanju za lep in čist glasbeni užitek.

javno sporočilo, da jim je hčerka v bolnišnici umrla za zastrupljenjem krvi.

Razumljivo je, da je žalostna vest bridko prizadela Mažejevo družino. Starši so stari vse potrebno in omogočili za svojo hčerko prevoz v domači kraj, da bi dobila svoj zadnji počitek v domači rodni zemlji. Sredi rožnatega maja smo rajno Reziko spremili ob številni udeležbi žalnih gostov na njeni zadnji poti in prisostvovali pogrebnim svečanostim. Slovenska pesem ji je zadonela v slovo, domači g. župnik pa je spregovoril prerano umrli Reziki globoko občutene besede v slovo. Prekmalu je za vedno ugasnilo mlado življenje. Žalujočim staršem in ostalim sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje!

OBJAVA

Tudi letos letovanje naših otrok ob Jadranu

Bliža se čas letovanja šolskih otrok. Na številna vprašanja obveščamo starše danes na kratko, da Zveza slovenskih organizacij organizira tudi letos letovanje slovenskih šolskih otrok na sončnem jugu. Od Zveze prijateljev mladine Slovenije je ZSO prejela obvestilo, da so pripravljene sprejeti na letošnje letovanje okoli 100 koroških slovenskih otrok. Letovanje nameravajo izvesti v dveh izmenah po 50 otrok. Prva skupina je predvidena od 23. julija do 12. avgusta, druga pa od 14. avgusta do 4. septembra.

Kot kraj letovanja je predviden nov, lepo urejen počitniški dom v Savudriji, ki leži na meji Slovenskega Primorja.

Podrobnejša navodila in pogoje za prijavo slovenskih otrok v počitniško kolonijo objavimo v prihodnji številki Slovenskega vestnika.

Zveza slovenskih organizacij

Delovna nesreča na Peci

Visoko na Peci, okoli 1500 metrov nadmorske višine, se je odigrala minuli ponedeljek huda nesreča pri delu. S podiranjem drevja je bilo zaposlenih več gozdnih delavcev od Leitgebovega lesnega podjetja. Med temi je bil tudi 45-letni Walter Petrač iz Sinče vasi. Na strmem prostoru se ni utegnil dovolj hitro izogniti padajočemu drevesu, ki ga je zadelo. Petrač se je zelo ponesrečil. S prelomom lobanje, nekaterimi polomljenimi rebri in drugimi ranami na telesu so ga prepeljali v bolnišnico v Celovec.

V tem primeru se je spet pokazalo, kako koristna ustanova je Rdeči križ s svojimi rešilnimi vozili in osebjem. V najkrajšem času je rešilni avto, ki ga je šofiral Friedrich Marolt prevozil strmo tovorno pot iz Velikoveca na kraj nesreče in ponesrečenca odpeljal v bolnišnico. Marljivemu delavcu, ki se je pri izpolnjevanju naporih delovnih dolžnosti tako hudo ponesrečil, želimo, da bi mu izkušeni in spretni zdravniki pomagali kmalu na noge.

Razne vesti iz Koroške

V Grabljanju je Ernst Leiler prišel z dvema prstoma v stroj za cepljenje drv. Pri nesreči se je hudo poškodoval in so ga morali prepeljati v deželno bolnišnico v Celovec.

V Šmarjeti pri Pliberku so neke noči minulega tedna neznan storilec, ali storilec, ukradli iz cerkve monštranco. Tatvina je vzbudila v okolici razumljivo veliko pozornost. Orožniki so takoj stopili v akcijo in raziskujejo zadevo. Doslej so bila vsa prizadevanja brezuspešna. Našli pa so se že ljudje, ki so trdili, da je monštranca že v Jugoslaviji, ljudje tiste sorte, ki o razmerah onstran meje nikoli nimajo lepe besede, kakor da pri nas ne bi bilo kriminalnih dejanj in kriminalcev. Treba je odpreti samo dnevno časopisje in vsak se lahko prepriča, kaj vse nelepega se dogaja v naši deželi in državi.

V Goselni vasi je strela udarila v transformator podjetja KELAG. Nastal je požar in povzročil škodo v višini okoli 6000 šilingov.

V bolnišnici za nezgode v Celovcu je za posledicami prometne nesreče umrla 82-letna Elizabeta Ribič iz Borovelj. Staro ženo je zadel motociklist, pri čemer se je smrtonosno poškodovala.

V Bučnji vasi v občini Št. Tomaž se je pred nedavnim odtrgal oblak ter je kake pol ure lilo kakor iz škafa. Most čez potok je voda zanesla in stopila čez bregove. Udrta je tudi v hlev kmeta Matije Franka in je povodenj postajala že zelo nevarna. Požarna bramba iz Pokrč je odstranila za preke pri mostu, ki so ovirale tok vode in tudi izčrpala vodo iz hleva.

KOLEDARI

Petek, 5. junij: Bonifacij
Sobota, 6. junij: Norbert
Nedelja, 7. junij: Robert
Ponedeljek, 8. junij: Menard
Torek, 9. junij: Primus
Sreda, 10. junij: Margareta
Četrtek, 11. junij: Barnaba

Ali je bil satelit z Venere?

Naša zemlja je dobila že na milijone goštov iz vesolja v obliki raznih meteorjev in meteoritov najrazličnejših velikosti. O teh goštih je krožilo, dokler si ljudje niso mogli razlagati njihovega nastanka, mnogo najrazličnejših legend in pripovedk — najbolj znana je ona okrog „kaabe“ (svetega kamna) v Meki, ki je baje prišel iz nebes in ga zato muslimani po božje častijo. Drug ogromen meteor je padel — k sreči — v sredo kanadskih gozdov in tam naredil luknjo v kateri bi propadel ves London, če bi meteor slučajno padel nanj.

Zdaj so sovjetski znanstveniki skušali razvozlati uganko okrog meteorja, ki je padel 30. junija 1908 na Sibirijo. Pojavi, ki so nastajali takrat pred 50. leti v zvezi s tem meteorjem, so bili tedanjim znanstvenikom še nerešljiva uganka. Pri današnjih izkušnjah pa so se znanstvenikom „odprle“ oči — nenadoma jim je jasno — tako vsaj trdijo — od kod čudni in misteriozni pojavi ob eksploziji tega meteorja. Ti pojavi so bili:

Pri eksploziji je nastala ogromna ognjena krogla, ki je nato dobila obliko tipične atomske plinaste gobe kot pri atomskih eksplozijah.

V bližini nastanjeni ljudje so kmalu po eksploziji pričeli umirati zaradi do tedaj neznanih bolezni, ki pa so kazale, kot vemo danes po tragičnih izkušnjah Hirošime, vse značilnosti poškodb prekomernega radioaktivnega žarčenja.

Spričo teh domnev so nato sovjeti poslali v Sibirijo posebno ekspedicijo, ki je imela nalogo raziskati podrobnosti okrog tega pojava. Ta ekspedicija je odkrila na kraju eksplozije delce železa, ki pa ne morejo izhajati od meteorja...

Sovjetski znanstveniki so tako nujno prišli do domneve, da je tukaj eksplodirala nekakšna vrsta atomske rakete. Pri iskanju možnosti, s katerega sosednjih planetov bi naj ta raketa prišla, so ugotovili, da je najverjetneje raketa prišla z Venere, kajti ta planet je v tistih dneh stal nasproti zemlji v najugodnejšem položaju.

Seveda je ta hipoteza sovjetskih znanstvenikov silno tvegana — in verjetno so jo zato „spustili“ med svet po nekoliko ne navadni poti. Če pa bi se izkazalo, da je točna, bi seveda to pomenilo povsem nove poglede na planet Venere in možnost kontakta z njim.

Leta 1965: vesoljska postaja

Moskovski dnevnik „Izvestija“ je objavil v svoji znanstveni rubriki vest, da bo po predvidevanju sovjetskih znanstvenikov zgradila Sovjetska zveza do 1. januarja 1965 vesoljsko postajo, ki bo krožila okoli zemlje v višini 35.000 kilometrov nad ekvatorjem.

Sovjetski znanstveniki prav tako predvidevajo, da bo imela Sovjetska zveza najpозnejše čez sedem let vodikovo elektrarno, ki se bo imenovala „Energograd“. Prav tako upajo sovjetski učenjaki, da bodo ustvarili v sedmih letih medcelinske pošne rakete in da bodo izumili plastično snov, ki bo trša od diamanta.

Po pisanju „Izvestij“ bodo izstrelili vesoljsko postajo za Novo leto 1965. Postaja bo stalno enako oddaljena od ekvatorja in bo služila kot relejna postaja za radijske in televizijske oddaje, ki jih bodo lahko sprejemali v Evropi, Aziji in Afriki. Razen tega bo služila postaja tudi kot vsemirski observatorij in kot nekak „svetilnik“ za usmerjanje medcelinskih pošnih raket in vesoljskih vozil.

Kralj krvodajalcev

V zadnjih 20 letih je slaščičar Wilhelm Klein iz Frankfurta ob Meni daroval 700 litrov krvi. V teh dneh je v Markovi bolnišnici v Frankfurtu smehljaje prestal 1715. transfuzijo. „Tega ne boste vzdržali,“ so dejali nekoč zdravniki. „Kaj takega je vendar nemogoče. Vi boste kmalu umrli.“ Toda Wilhelm Klein se danes s svojimi 58 leti počuti „kot riba v vodi“.

Med leti 1945 in 1955, torej polnih deset let, je dal Klein, ki ima krvno skupino 0, vsake štiri tedne dvanajstkrat kri in to povprečno v štirih tednih po pet in pol litra. Klein je zakone medicine postavil na glavo. Teoretično — tako pravijo — bi moral pri tej stalni izgubi krvi že 170-krat umreti. Običaj je, da darovalci krvi med eno in drugo transfuzijo počivajo po nekaj tednov. Klein pa je lahko v enem dnevu opravil

več transfuzij, ne da bi se pri tem njegova krvna slika kaj spremenila.

„Mnogo spim, tudi pozimi samo pri odprtem oknu, mnogo pa se tudi sprehajam na čistem zraku,“ pripoveduje kralj krvodajalcev v Frankfurtu, ki je gotovo edini primer te vrste na svetu. Za zajtrk poje ta mož sredstvo za pospešeno obnavljanje krvi, ki ga je sam izumil. Pravi, da je polno vitaminov. Za malico popije dva kozarca mleka in poje dvoje mehko kuhanih jajc. Kosilo se ne razlikuje od kosila drugih ljudi. Zvečer pa je samo črn kruh s klobaso ali sirom. Pred spanjem popije kozarec vroče vode, v katero stisne sok dveh limon. Recept vsekakor ni nič posebnega, najbrž je poseben samo mož, ki producira kri — lahko bi skoraj rekli — za izvoz.

Stoletnica trgovskih hiš

To leto mineva sto let, odkar se je leta 1859 vlačil po pariških ulicah gospod Henry Boucicaud, trgovec s kapami nekje iz province, ki je prišel v Pariz, da bi napravil dobro kupčijo. Boucicaud se je sprehodil po Rue du Bac, kjer je odkril majhno trgovino z imenom „Bon Marche“, ki je zagotavljala cenen nakup. Lastnik trgovinice je iskal — kakor je bilo brati na izvešeni tabli — solastnika z denarjem. Boucicaud je šel že naprej, se znova vrnil in končno vstopil. Kmalu je bil dosežen sporazum, kajti provincialni izdelovalec kap je imel cel kup odličnih zamisli pod svojo kapo.

Kmalu je govoril ves Pariz o prednostih, ki jih je nudil „Bon Marche“. Lahko si vstopil in odšel iz trgovine, ne da bi kaj kupil; cene so bile stalne in nižje kot kjerkoli drugje, blago, ki je bilo kupljeno in kupcu ni bilo všeč, je bilo moč vrniti in podobno. Boucicaud je skušal delati s čim nižjim zaslužkom, računal je namreč na velik dobiček ob velikem prometu. In promet je bil resnično ogromen. 1869 je znašal 21 milijonov, leta 1900 pa že preko 100 milijonov frankov tedanje valute.

Boucicaudov primer so kmalu posnemali v Parizu, Ameriki, Evropi. Danes obišče več kakor milijon ljudi samo trgovske hiše v Parizu. To so mesta mest. V njih potrošijo

na primer več toka in več telefonirajo kot v mestu Orleans. Če bi izložbe pariških trgovskih hiš postavili drugo poleg druge, bi bila steklena fronta dolga več kakor dva kilometra. In če se je Boucicaud držal gesla „Velik promet z majhnimi dobički“, je geslo ameriških kraljev trgovskih hiš: „Kupec ima vedno prav!“. Spoznali so tudi vrednost časopisne reklame in jo izkoristili v velikem slogu.

Slika gospoda Boucicauda

Približno trideset let po začetku „Bon Marchea“ je Hermann Tietz in njegov nečak Oscar pričel svojo galanterijsko trgovino v Geri preurejati po pariškem vzgledu. Robo so naročali direktno pri tovarnarju, postavili so trdne cene in prodajali kolikor mogoče poceni. Ko je Oscar Tietz v starosti 65 let umrl, je posedoval že deset velikih trgovskih hiš. Tudi mladi Rudolf Karstadt je svojo konfekcijsko trgovino v Wismarju postavil na principe: nizke, trdne cene in blago samo proti gotovini. Dobro se mu je obrestovalo, kakor vsem, ki so sledili zgledu gospoda Boucicauda. Čas pred sto leti je bil zrel za ustanavljanje trgovskih hiš in spodobilo bi se pravzaprav, da bi v vseh trgovskih hišah — in teh je zdaj na svetu na deset tisoče — na častnem mestu visela slika gospoda Boucicauda...

Črna borza z dojenčki

New York se je razvil v zadnjem času v glavno ameriško tržišče z — dojenčki. Povpraševanje je tako veliko, da matere rade plačajo tudi do 3.000 dolarjev za enega dojenčka. Otroci prihajajo v New York iz vseh delov Amerike, pa tudi iz tujine, na primer iz Grčije in Koreje.

Pristojni odbor ameriškega kongresa se je pozanimal za zadevo in uvedel preiskavo. Rezultat preiskave je bil, da je zahteval od kongresa, naj izda zakon o prepovedi črne borze z dojenčki. Usoda otrok, ki pridejo na črni borzi do novih staršev, je zelo negotova. V večini primerov si kupujejo otroke samo liste ženske, ki jim je iz katerega koli vzroka prepovedano, da bi po zakoniti poti prišle do posvojenca.

Kdor hoče v Ameriki „na črno“ adoptirati otroka, mora stopiti do odvetnika, ki se ukvarja s takimi posli. Odvetnik lahko nato

„uvozi“ dojenčka iz kakšne druge ameriške države ali iz tujine, ne da bi prišel v nasprotje z zakonom. Izročitev dojenčka v roke novim staršem je nato kaj enostavna reč. Noben zakon te trgovine z dojenčki namreč ne prepoveduje. Kongresni odbor pa hoče doseči prepoved „črne borze“ z dojenčki predvsem zato, ker takšni dojenčki pogosto pridejo v slabe roke.

Sicer pa ima ta trgovina z dojenčki tudi drugo plat. Nanjo je opozorila znana pisateljica Pearl S. Buck, ki svari pred prenašanjem sprejemom takšnega zakona. Sicer se zaveda nevarnosti, ki jih skriva v sebi ta trgovina, vendar opozarja na dejstvo, da otroci ameriških vojakov umirajo v korejskih sirotišnicah „kot muhe“, ker zakonska določila že zdaj otežkočajo njihov normalni prevoz v Ameriko. Za takšne dojenčke je takšna „črna“ posvojitvev pogosto rešitev v zadnjem trenutku.

razcveteni grm tam zgoraj na grebenu, barva cvetlja je bila naravnost krvava.

„Poglej, če ni nikogar pri vaših in pri spodnjih sosedih!“ sem slišal iz sobe vroči Mudronjkin glas. „Na, tu imaš ključ!“

Vrnil sem se po ključ; toda ko sem zagledal Mudronjko vso razgaljeno in razgredo, sem spet legel k njej.

Na cvetočem grmu ni bilo več sonca, ko sem s ključem v rokah spet stopil v kuhinjo.

Šele drugo jutro sem se spodaj v jami začel trezniti.

Trezniti?

Damm je povedal, da so prejšnji dan na zgornjem obzorju v nekem rovu popustili oporniki in pri priči je zmlelo dva rudarja, v nekem drugem rovu je staremu rudarju zmečkalo nogo in tri rudarje so odpeljali v bolnišnico, ker so se zastrupili s plinom. Damm je vsako jutro poročal o nesrečah prejšnjega dne; ker ni bilo dneva brez nezgode, se je vsak ših naše trojke začel z razgovorom o nesrečah.

„Za nič na svetu ne ostanem v rudniku,“ je Damm vsakokrat zaključil razgovor, „če me kmalu ne povišajo v paznika, si najdem drugo delo ali pišem teti.“

Za Damma, ki mu je oče padel pri Verdunu, mati pa kmalu potem umrla, je namreč skrbela očetova sestra, žena enega izmed delničarjev merlewaldskih rudnikov. Dala ga je v šole, menda ni prišel preko nižjih razredov, poskusila je že to in ono,

nazadnje pa ga poslala sem v Merlewald, kjer naj bi iz njega napravili paznika. Zato se je ob vsaki priliki skliceval nanjo, čeprav se ga je, kot je bilo čutili iz njegovih besed, bogata tetja že naveličala, predvsem pa njen mož, ki je bil, s čimer se je Damm tudi rad pohvalil, po vojni nekaj mesecev celo minister.

„Če gospod Chambert samo z mezincem migne, sem že paznik, prvi paznik,“ se je napihoval.

Gospod Chambert pa očitno ni maral migniti z mezincem in Damm je moral z menoj in Bertom požirati premogov prah.

To jutro mi je šlo od rok kot že dolgo ne, Damm se je smehljaj od zadovoljstva.

„Bom te priporočil za drugega,“ je rekel, „to bo prvo, kar bom napravil kot paznik.“

To je tudi njegova prekleta dolžnost. Berto je kot drugi imel deset procentov večjo mezdo ko jaz, Damm še deset procentov več kakor Berto, napravil pa je najmanj.

„Si videl kozo?“ me je vprašala mati, ko sem po šihu z nekam negotovimi koraki stopil v kuhinjo.

Seveda sva jo šla takoj gledat. Mršava je bila in grda, toda bil sem ji hvaležen, ker me je rešila zadrege; zato sem jo hvalil na vse pretege in še pri kosilu sem govoril samo o njej.

Potem sem šel — kot navadno — gor v sobico. Legel sem, a zaspati nisem mogel, niti nisem nameraval. Prisluškoval sem, kaj

se dogaja pri sosedovih. Fanta sta prišla kmalu za menoj, tekala sta sem in tja po hiši in kričala, šele med kosilom sta se nekoliko umirila. Nestrno sem čakal, kdaj se bosta pobrala. Slednjič sem ju le videl, kako sta se gnala navzdol po ulici. Mudronj je pred dobro uro odšel na ših, torej je Mudronjka sama. A kako je pri nas? Pepčka sem slišal spodaj s križišča, ni se več plašil otrok, kričal je z njimi, ponavljajoč besede, ki jim vsem še smisla ni poznal. Štefko bi lahko poslal v trgovino po kakšno stvar. Oče najbrž leži, mati pa bo brkljala v kuhinji še nekaj časa, potem bo šla na vrt. Torej nikakršne ovire!

Ko sem kot mesečen stopil na dvorišče, se je tam na oni strani pokazala Mudronjka. Očitki, ki so se ves dan oglašali v meni, so se v trenutku razblinili. Mudronjka, ki se mi je zdela še vabljivejša, mi je smej pokimala. Zaradi matere v kuhinji nisem mogel ne skozi planke ne prek žive meje, lahko bi me videla skozi okno, umaknil sem se nazaj v hišo. Kako naj neopaženo pridem na ono stran? V veži sem se domislil; naglo sem stopil gor v sobico, se lepše oblekel, dejal materi, da grem obiskat Gasparada, in odšel. Toda za oglom sem zavil k Mudronjevim, ko sem se prej prepričal, da ni na cesti znanega obraza in da tudi pred stanovanjem Mudronjevih spodnjih sedov ni nikogar.

Bilo je kot prvič. Morda se je Mudronjka za trenutek spomnila na Mudronja, ki je

Kje ste, Lamulovi?

Anton Ingolič

„Spreten si,“ me je pohvalila.

Stala sva si nasproti, se merila in dražila drug drugega.

„Vročje je,“ se je prva oglasila Mudronjka. „Imam mrzlo pivo. Pridite na kozarec!“

„Prosim,“ sem rekel in se opotekel za njo.

V tesnem in mračnem prostoru pred kuhinjskimi vrati, ki jih ni takoj odprla, sem zadel obnjo. Bilo je dovolj, da sem popolnoma izgubil pamet. Objel sem jo in se ji vpil v ustnice. Nič ni rekla, ustnice je imela že pripravljene za poljub. Ko sem se premaknil, me je za trenutek izpustila. „Čakaj, zaklenem.“ Zaklenila je vežna vrata, ključ potegnila iz ključavnice, in se me spet oklenila. „V sobo, v sobo,“ je zašepetala hlasno, ko sva bila v kuhinji in sem jo peljal proti oguljenemu divanu ob oknu. V sobi je bila tema, vetrnice so bile tesno zaprte. Postelje nisem videl, ni bilo potrebno, dovolj dobro je ona vedela zanj.

Ko sem spet stal v kuhinji, sem videl, kako je zahajajoče sonce oblivalo rdeče

Vzrejne bolezni telet

Med vzrejne bolezni mladih živali štejejo vse bolezni, ki se pri njih pojavljajo od rojstva do spolne zrelosti. Teleta v tem času boleajo za različnimi boleznimi. Razlikujemo bolezni, ki se pojavljajo pri sesnih teletih, pri teletih, ki jih odstavljamo in pri odstavljenih.

Teleta se lahko okužijo, ko se še razvijajo in poginejo hitro po porodu, ali pa se okužijo takoj po porodu in poginejo v prvih petih dneh. Bolezni v tem razdobju so najbolj pogoste in tudi najbolj nevarne. Živali se okužijo na popku, ali pa se okužijo po črevesni sluznici. Take okužbe lahko preprečimo pri mladih živalih z razkuževanjem popkovine in s tem, da mladičem privedemo nagobčnike, da ne morejo brskati po okuženem nastilju.

Najbolj nevarna bolezen pri teletih je vsekakor griža, ki jo povzročajo bakterije debelega črevesa ali kolibacili. Te klice najdemo povsod: v prebavilih popolnoma zdrave živali, da celo v mleku. Povzročitelji bolezni pridejo v žival po prebavilih, bolj poredko pa skozi popkovino. Zdrava črevesna sluznica je dovolj odporna proti tem bacilom. Če pa se je ta odpornost kakorkoli zmanjšala, na primer zaradi prehlada ali zaradi nepravilne prehrane, prodre kužne klice v kri. Za to boleznijo zbolijo teleta prve tri dni življenja, pazneje bolj poredko. Taka teleta prenehajo sesati in dobe hudo drisko. Izmečki, v začetku rumeni, postanejo zelenkasto rumeni, pozneje pa pepelnato sivi. Teleta imajo vročino, veliko leže in poginejo v enem ali dveh dneh. Bolezen se pojavlja v zimskih mesecih, posebno pri hlevski reji in navadno naglo preneha, ko živali pridejo na pašo. Ker so izvor okužbe večinoma stare živali, izločevalke kužnih klic, je vsekakor potrebno, da mlade živali vzrejamo ločeno od odraslih. Potrebno je tudi napraviti posebne prostore za telite. Ko je bolezen že izbruhnila, jo je težko zdraviti. Preprečujemo jo s tem, da posvetimo vso skrb higieni in pravilnemu krmiljenju. Tako postanejo živali bolj odporne. Posebno je treba paziti na krmiljenje brejih živali pred telitvijo. V zadnji tretjini brejosti ni priporočljivo kravam pokladati industrijskega krmila in silažo. Pri teletih pa lahko takoj, 1 do 3 ure po porodu damo približno 1,5 dcl materinega mleka, v katerem raztopimo 2 žlički topljivega aureomicina. Nato do starosti šestih tednov dodajamo vsak dan zjutraj enaki količini mleka po 1/4 žličke aureomicina. Z nekoliko večjimi količinami aureomicina lahko poskusimo zdraviti bolna teleta, vendar le po veterinarskem predpisu.

Druga bolezen sesnih telet je ohromelost. Povzročajo jo različne kužne klice, ki jih najdemo pri vsakem gnojenju, n. pr. pri ranah. Ko povzročitelji po porodu pridejo v pretirano popkovino, se v njej naselijo, po

krvnih žilah prodrejo v telo in tam povzročajo gnojna vnetja sklepov, pljuč, črevesja in podobno. Bolezen se razvija v prvih osmih dneh po porodu, ko se popkovina še ni posušila. Popek je zatečen in zelo boleč. Ko so se klice že naselile v sklepih, nastane huda ohromelost zaradi vnetja sklepov prednjih ali zadnjih okončin. Smrt nastopa ali takoj zaradi splošne zastrupitve krvi, ali pa šele po 1 do 3 tednih. Dokler se bolezen še ni razpasla, jo lahko zdravimo; če je nastopilo splošno zastrupljenje, ni več pomoči. Bolezen preprečujemo tako, da takoj po porodu razkužimo popkovino z jodovico in skrbimo za čist nastilj.

Pri teletih se lahko pojavi tudi paratifus, ki ga povzročajo klice, nevarne tudi človeku. Ta bolezen je sicer pri naših teletih bolj redka, ugotovljeno pa je že večkrat, da so se ljudje okužili z mesom v sili zaklanih živali.

Kužno vnetje pljuč je bolezen, ki se pojavlja v mrzlih, mokrih in meglenih letnih časih v zatohlih, slabo zračenih hlevih. Povzročajo jo kužna klica, ki jo najdemo skoraj pri vseh vnetjih pljuč. Pri sesnih teletih povzročajo zastrupljenje krvi s hitrim poginom, pri starejših teletih pa težko vnetje pljuč. Živali kašljajo, v začetku poredkoma, pozneje pa nepretrgoma, posebno močno pri najmanjšem naporu. Tek je slabši in živali počasi hirajo. Da bi preprečili izbruh bolezni, je treba teleta dobro hraniti. Tudi jih ne smemo prezgodaj odstaviti. Treba je pravilno zračiti in živali naj se več gibljejo na prostem.

Krompirjavec — nevarni škodljivec

Zatiranje krompirjevca je obvezno

Počasno veljavnih zakonskih predpisih (LGBI 67/1949 § 4) je vsak kmetovalec obvezen, da v sklopu splošnih zaščitnih ukrepov zoper krompirjevca škropi svoje nasade krompirja, paradižnika in sorodnih rastlin v razdalji pol kilometra od mesta, kjer se je pojavil krompirjavec.

Neupoštevanje teh predpisov se kaznuje po § 20 zakona o zaščiti kulturnih rastlin (LGBI 12/1949) z globo do 2.000.— šil ali s 30 dni zapora.

Še o zatiranju krompirjevca

Za uspešno in racionalno borbo zoper krompirjevca je potrebno vedeti sledeče:

1. katero zaščitno sredstvo! — Vsi pripravki (35 škropiv in 15 prašiv), ki so letos v prometu, delujejo prilično enako dobro. Razlikujejo se le po hitrosti in trajnosti delovanja. Gamma-pripravki učinkujejo hitro in imajo prednost, kadar škropimo še mlade krompirjeve rastline, medtem ko delujejo Dieltrin-, DDT- in Toxaphen-pripravki počasneje, a trajneje in so pripravnejši za

Bolezni telet, ki se pojavljajo, ko teleta odstavimo, nastajajo, ker teleta oslabe ob prehodu z mlečne na mešano krmo.

Pri že odstavljenih teletih nastanejo bolezni v prvi vrsti zaradi spremembe v načinu vzreje. Živali, ki so bile prej vzrejene skoraj izključno v hlevu, pridejo na pašo. Res je, da sonce in gibanje na pašnikih utrjuje živali, vendar se lahko v prvem času, ko so še zaradi hlevske vzreje slabotne, po prihodu na pašo okužijo z želodčnimi, črevesnimi in pljučnimi zajedalci ter metilji. Večinoma teh bolezni ni mogoče popolnoma preprečiti, ker je preprečevanje povezano z določenimi tehničnimi ukrepi, kot so n. pr. izsuševanje močvirnatih pašnikov in podobno. Lahko pa s smotno in primerno rejo ter pravilno krmo vzredimo do prihoda na pašo že toliko odporne živali, da te bolezni niso resnejša nevarnost.

Bolezni bodo vedno, posebno pri mladih živalih. Da jih omejimo, moramo skrbeti za snago, zadostno zračenje hleva in za pravilno prehrano. Mlade živali naj se poleti in pozimi veliko gibljejo na prostem. Storili bi pa veliko napako, če bi se omejili samo na mlade živali; vzrejne bolezni moramo preprečevati že pri brejih. Skrbeti moramo tudi za pravilno odbiro plemenskih živali. V brejosti pa moramo živali pravilno krmili, da dobijo s hrano potrebne vitaminske in rudninske snovi. Posebno pozornost je treba posvetiti higieni poroda in prehrani telet takoj po porodu. Teleta morajo dobiti vsekakor mlečivo, ker samo tako dobe dovolj rudnin in vitaminov.

škropljenje bolj razvite krompirjevke. Na večjih površinah imajo škropiva prednost pred prašivi, ker so cenejša in se listov močnejše primejo.

2. Kdaj škropiti! — Kadar se hrošči spomladi ne pojavijo tako množično, da bi predstavljali nevarnost za mlade krompirjeve rastline, se priporoča s škropljenjem počakati tako dolgo, da se razvijejo prve večje ličinke. S tem smo dosegli, da z zaščitnim sredstvom zajamemo večjo listno površino, hkrati pa je do tega termina zaključen dohod hroščev iz zemlje. Predolgo s škropljenjem nikar ne čakajmo, ker bomo sicer zamudili odhod ličink v zemljo in tako omogočili razvoj novega zaroda hroščev. Termin škropljenja sovpada nekako s 15. junijem.

3. Kolikokrat škropiti! — Če škropimo po predpisih in ob pravem času, bo zadoščalo enkratno škropljenje. Le kadar smo zamudili junijski rok, bo potrebno ponovno škropiti, ko se pojavijo v večjem številu mladi hrošči druge generacije.

uspejajo buče pri nas in kako na Podmenikovih ogonih, ki jih je teta Jera prevzela od matere, ali je fižol poln in kakšne stroke ima kuzuza, izvedeli smo nadalje, da je bilo češenj toliko, da so se lomile veje, da bo tudi bobovca precej, da pa slabo kažejo ostale jableane, a tepka je polna ko v najbolj rodnih letih. Seveda je bilo v vsakem pismu nekaj stavkov tudi o Rogači, ki se je le počasi navajala na novo gospodinjstvo, in o Ravsu, ki je nekaj tednov vsako noč zavijal do polnoči, šele zdaj, na poletje, se je pomiril. Potem so prišle na vrsto novice iz sosesčine, iz Podloga in z Motnika. Teta je bila presrečna, da je lahko živela na Strmcu, materi pa so se ob vsakem branju udrle solze po licih.

V prvih jesenskih dneh so Mudronja odslavili; odpustili so ga brez penzije, brez kakršne koli odškodnine, čeprav je delal v merlewaldskih revirjih osem let, ko je prej pet let ril pod belgijsko zemljo. Nič ni pomagalo, da je bil pred osmimi leti še popolnoma zdrav, kar je ugotovila zdravniška komisija ob sprejemu na delo, tudi se niso ozirali na to, da je pred tremi leti rudniški zdravnik ugotovil kamen v njegovih pljučih. Silikoze niso priznavali kot rudarsko, stanovsko bolezen, bila jim je kot jetika, za katero rudnik ne odgovarja. Trinajst let je ril pod francosko in belgijsko zemljo, dvakrat ga je zasulo, drugič so ga odklopali ves dan, trikrat je za las manjkalo, da

ga ni zmečkalo, tudi plina se je nažrl, da so mu morali nekajkrat izprati želodac, trinajst let je požiral premogov in kremenjakov prah, zdaj, v svojem osemindesetem letu, ko je bil nesposoben za vsako delo, so ga zavrgli kot preperel hlod.

Prizadelo me je. Nekaj dni nisem maral k Mudronjki. Potem sva se sestajala vse teže in teže. Mudronj se skorajda ni ganil z doma. Vse češče sva se, seveda le za kratek čas, kot mimogrede, dobila zgoraj v grmovju nad našim in njihovim vrtom. Noči so postajale hladne in listje je odpadalo; vedel sem, da kmalu tudi tja gor ne bova mogla več. Na vsakem koraku me je zasledoval Mudronjev „kh, kh.“ Mudronj mi ni rekel besede, na moj pozdrav je le nekaj zamrmral, njegov pogled je bil hladen, ostro predirajoč.

Ali ve? sem se izpraševal vse pogosteje in z vse večjim neugodjem.

„Ne bodi smešen,“ mi je zagotavljala Mudronjka, „ničesar ne ve. Če bi vedel, bi me zadavil, če bi seveda bil dovolj močan. Strašno je ljubosumen. Že samo to, da si ti mlad in živisti tam prek, je zanj dovolj.“ Meni je kljub temu bilo bolj in bolj zoprno. Opazil sem tudi, kako me mati pogleduje zaskrbлено, žalostno. Sprva sem se tolažil, da zaradi jeseni na Strmcu, o kateri je govorila skoraj vsak dan. „Zdaj je zrel bobovec, ta teden bi kopal krompir, drugi teden bi...“ Polagoma pa sem si le moral

Kmetijski strokovnjaki

kmetoavci s praktičnimi izkušnjami, oglašajte se s svojimi prispevki v „Obvestilih naprednih gospodarjev“ in posredujte svoje znanje in izkušnje ter praktične izsledke še ostalim našim kmečkim ljudem.

Dopise naslovite pod šifro „Obvestila“ na naslov: Slovenska kmečka zveza, Celovec, Gasometergasse 10/1.

Kmetijsko gospodarstvo tu in tam

Naraščanje družinskih kmetij v Avstriji

Po zadnjih poročilih je v Avstriji od skupno 432.848 kmetijskih in gozdarskih posestev le 70.791 obratov, ki zaposlujejo tujo delovno silo. Leta 1954 je bilo takih obratov še 90.148. Iz zgornjih podatkov je razvidna tendenca očitnega naraščanja družinskih kmetij.

V Zapadni Nemčiji za 10 % manj malih kmetij

V letih od 1949 do 1958 se je v Zapadni Nemčiji število kmetijskih posestev z 0,5—10 hektarjev obdelovalne površine zmanjšalo za 191.000 ali za skoraj 10 %. V istem razdobju pa je število posestev nad 10 ha obdelovalne površine naraslo za 25.000. Povečanje kmetijske posesti, ki gre pretežno na račun odprodaje zemlje s strani malih, nepoklicnih posestnikov, pospešuje zapadnonemški kmetijski „zeleni plan“ z obsežnimi subvencijami in krediti.

Anglija podpira male kmete

Britanska vlada je tudi za tekoče gospodarsko leto dodelila znatna sredstva za povečanje kmetijske proizvodnje. Država jamči uradno določene minimalne cene najvažnejših kmetijskih produktov. V tekočem letu ostanejo garantirane cene za klavno živino, jčemen, oves, sladkorno peso in krompir nespremenjene, medtem ko je minimalno znižanje cen predvideno le za pšenico, rž, jajca in volno. Fond agrarnih investicijskih sredstev je bil znatno povišan v prid povečane pomoči malim kmetijam.

Tudi v Franciji ukrepi za izboljšanje agrarne strukture

V Franciji je bila ustanovljena nacionalna kmetijska komisija, katere naloga bo, določiti položaj kmetijstva v nacionalnem življenju in izdelati načrt državne agrarne politike. Delokrog komisije bo nadalje zajemal ukrepe za povečanje kmetijske proizvodnje in produktivnosti dela, skrb za prilagoditev kmetijske proizvodnje zahtevam domačega in tujega tržišča, urejanje kmetijskega prostora, planiranje ter izboljšanje agrarne strukture.

med tem časom ves zasopel prekladal jamski les, in na oba fanta, ki sta se podila na nogometnem igrišču, kot sem se jaz za trenutek zavedel, da mati onstran zidu v mislih na Strmec pospravlja kuhinjo. Da bi pregnala neprijetne misli, sva hlatala za užitki, ki so bili meni še neznan, Mudronjka pa je, kot je zatrjevala, že skorajda pozabila nanje.

Odtlej sva se sestala skoraj vsak dan. Nove in nove načine sva si izmislila, da sva se dobila. Posebno Mudronjka je bila glede tega iznajdljiva. Ko ni bilo neki dan pri nas nikogar doma, je prišla gor k meni. Bilo mi je nerodno, nemudoma sem zaprl vetrnico. „Zakaj zapiraš?“ se je Mudronjka začudila. „Naj te vidim, fant, naj te gledam!“ Meni pa je bilo ljubše, da je nisem videl in da ona ni videla mene.

Minila je pomlad, minevalo je poletje, vroče, suho poletje. Iz jame sem se vračal utrujen, po kosilu bi bil rad legel, a sem moral prežati na priliko, ko se bova lahko sestala z Mudronjko. Že bi bil rajši legel in zaspal, toda ko sem bil pri njej, me je utrujenost minila. Vendar tistega užitka kot prve čase nisem več imel.

Od tete Jere smo dobili že nekaj pisem. Prebrali smo vsakega po dvakrat, trikrat naglas, potem ga je mati prebirala še sama. Teta Jera je pisala o vsem podrobno: kako kaže krompir na naši njivici, kako

priznali, da slutiti, da morda celo nekaj ve, zato sem se je jel izogibati in pazil sem, da nisva bila sama.

V tem času je Damm postal paznik in jaz sem napredoval do drugega kopača. Dalj so me v številko, v kateri je bil prvi kopač Čepin, tisti, ki je pomagal dvigniti stavko v Podlogu, tretji pa Poljak Grzela.

„E, Marko, če ga ne moreš v Podlogu, ga pač koplješ tu! Hudič je doma, hudič je na tujem, bolje pa je kot v bosenskih gozdovih. Tak, dva Podložana v isti številki.“ Očitno me je bil vesel. „Si že opazil, da je tudi tu marsikaj narobe? Si že razmišljal o tem?“

Napravil sem se, kot da nisem slišal njegovega vprašanja. Naj mu povem, da že pol leta razmišljam samo o tem, kako bi lahko čim dlje ležal pri poročeni ženski, pri ženi rudarja, ki so mu rudniki izsesali pljuča in ga čaka samo še smrt?

Grzela je bil mojih let, prišel je šele pred letom s Poljske, od koder so se v množicah izseljevali brezposelni delavci. Bil je tih, mrk fant, le redkokdaj sem ga zapletel v pogovor, razgovora s Čepinom pa sem se jaz izogibal.

Zlovoljen sem odhajal v jamo, zlovoljen sem prihajal iz nje, čutil sem, da bi moral nekaj ukreniti, zaobrniti krmilo, a nisem imel toliko moči. Na pomoč mi je priskočila mati.

(Se nadaljuje)

Ali sodim še sploh v človeško raso? se je glasno spraševal starec, ki je stal na oglu Devete in Michiganske ulice.

Bilo je to meglenega jesenskega popoldneva. Na drugi strani ulice, v Grand-parku je bil postavljen zvočnik, preko katerega so pravkar prenašali tekmo s svetovnega prvenstva v baseballu, tekmo med "St. Louis Cardinals" in "New York Yankees". Starec je nosil staro raztrgano obleko, njegova srajca je že posivela od umazanije, in nožni prsti so mu gledali iz starih vojaških škornjev. Premikal se je počasi, potem pa je nenadoma ostal pred zlatom in medenino okrašenim vhodom zgradbe National Oil Company.

"K vragu, ne morem več," je rekel samemu sebi. Zazehal je in se pretegnil kot človek, ki je zelo zaspan. Sleklet je suknič, ga zvil in položil na pločnik. Ne glede na ljudi, ki so obstajali in radovedno opazovali, kaj dela, je starec počasi opravljal vse tisto, kar delajo ljudje, preden gredo spat. Napravil je nekaj zamišljenih kretenj, kakor da se slači in nato oblači pižamo, potem je mrmrljal, kot da bi dajal slugi navodila, da mu za jutri zjutraj ni treba privariti tople kopeli, ker se je odločil, da bo legel in umrl. Potem je res legel na pločnik, potegnul čez se umišljeno odejo in čez nekaj trenutkov so radovedni gledalci zaslišali glasno smrčanje.

Okrog njega se je takoj zbrala majhna skupina ljudi. Vsi so buljili vanj. On pa je z brezbrzišnim pogledom zrl v nebo. Čez nekaj časa se je zbralo vse več radovednih ljudi okrog njega in vsi so čakali, kaj se bo zgodilo.

"Kako je, stari, ali si poškodovan?"
"Kje, k vragu, pijan je kot sod."
"Ej stari, kaj je to s teboj?"
"Gotovo se je s kom stepel."
"Kdo pa je ta človek?"

"Ali ne vidite, da je poln alkohola kol..."
"Nekdo bi moral stopiti po zdravnika."
"Kje je policija? Nikoli je ni, kadar jo človek potrebuje."

"Tega reveža je gotovo povozil avto. Morali bi poklicati reševalni voz."
"Pravkar prihaja policaj!"
"Tu je čuvaj zakonitost!"

Velik stražnik z rdečim licem se je naglo bližal skozi skupino ljudi, ki je postajala vsak trenutek večja. Pogledal je starca, ta pa mu je vrnil pogled z najbolj nedolžnim izrazom na obrazu.

"Kaj se dogaja?"
"Pozdravljeni, stražnik."
Policaj ga je sumljivo opazoval. Potem si je polisnil službeno čepico na tilnik in se izprsil:

"Kaj je s teboj, ha? Povej, kaj ti je?"
"Neka ženska je poskušala pojasniti policaju, kaj se je zgodilo."
"Vse je v redu, stražnik. Samo malo sem legel, ker sem strašno truden. Mislil sem, da bi bilo dobro, če bi legel in umrl. To je vse. Rad bi bil sam, da bi lahko tako laže umrl."

"Kaj?" je vprašal policaj jezno.
"Ali me ne morete pustiti v miru? Ali me ne morete pustiti, da v miru umrem."
"Pojdi, pojdi, dovolj je teh neumnosti! Daj stari, premakni se! Vzdigni se in odidi. Ali si slišal?"

"Ali me res ne morete pustiti v miru. Rekel sem vam, da je vse, kar želim, da bi tako mirno na tleh umrl."
"Slišal si. No, premakni se! Ne bom trpel tukaj nobenih neumnosti. To je javni prostor." Policaj ga je prijel za roko in ga začel vleči, starec pa se sploh ni upiral. Vtem se je nenadoma pojavil na sceni dostojanstven policijski narednik. "Kaj se dogaja, Mike?" je vprašal narednik.

"Nič ni, gospod, samo v miru poskušam umreti." Policaj je spustil starca, da je padel nazaj na pločnik.
"Molči!" Policaj se je obrnil k naredniku: "Moli javni red in mir."
"Kaj je s teboj? Tukaj ne moreš umreti," je jezno spregovoril narednik.

"Moj bog, ali človek v svobodni deželi res ne more v miru umreti?"
"No, no, prenehaj z zmerjanjem in izgini od tod", je ukazal narednik. Toda starec se sploh ni premaknil. Tedaj ga je zgrabil narednik in ga poskušal dvigniti. Potem ga je prijel še policaj in oba sta ga pričela porivati.

"Rekel sem ti, da izgini," je kričal narednik.
Starec se je dvignil. Skupina ljudi se je pričela glasno smejati. Starec se je poča-

si odplazil in ko je bil kakšnih deset korakov daleč, se je obrnil in mirno dejal pristotni: "Samo umreti sem želel v miru."

"Pojdi, pojdi! Izgini, odidi, ali pa te bom jaz odvedel," je vzkliknil policaj, medtem ko se je nekaj ljudi še vedno smejala.

Starec se je pomaknil še nekoliko metrov, potem pa je zopet obstal in legel na pločnik.

Še več ljudi se je ustavilo, da bi videli, kaj se dogaja.

"Vse vas bom aretirali!" je jezno vzkliknil narednik glasni skupini ljudi, ki so se ob tem prizoru očitno zabavali. Policaj in

rec, medtem ko se je upiral policajema, izgubil. Tako je ležal zdaj na pločniku gol in je ves drhtel.

"Vzemite voziček," je duhovito vzkliknil nekdo.

"Ne, morali bi poklicati župana Thomsona," je duhovito pripomnil nekdo drug.

Policaj in narednik sta že bila vsa zaripla od napore, medtem ko ju je starec nedolžno gledal in pomežikoval s svojimi modrimi očmi. Potem se je nenadoma obrnil in pomignil skupini mimoidočih. Policaj ga je zopet poskušal dvigniti. Ko pa je videl, da se starec sploh za nič ne briga,

"Stražnik, prosim te, dovoli, da v miru umrem."

"Policijski voz je že na poti," je dejal narednik. Tedaj se je starec nenadoma dvignil, pobral svoje stvari, se oblekel in odšel.

"Ehe, kam zdaj? Zdaj pa nikamor," je vzkliknil narednik in ga prijel za roko. Tudi policist je prijel starca in ga odpeljal na drugo stran, medtem ko jima je množica sledila.

Pri Rooseveltovi ulici sta mu dovolila, da sede in počaka na stopnicah vhoda v veliko stavbo. Na ljudi, ki so stali okoli njega, se starec sploh ni oziral.

"Kmalu bom mrtev," je govoril sam zase. "Potem pa naj gre vse k vragu! Vse naj pomre za menoj. Jaz ne bom delal. Vse, kar si želim, je malo miru in to, da bi umrl. Nič drugega mi ni preostalo. Jaz sploh ne sodim v človeško raso. Prav nič se me vse skupaj ne tiče. V petih minutah bom umrl. Ne bom delal. Vse, kar si želim, je to, da me pustijo v miru. Gram na zahod. Pojdi tudi ti, mladenič! Ha! Ha! Vsi bomo enkrat šli k svojemu Zahodu. Celo policaji. Ali ni tako, stražnik?" Pogledal je debelega policaja.

"Celo policaji umirajo. Vsi bodo umrli." Nekaj časa je gledal po pločniku, potem pa je z nekakšnim čudnim svetlikanjem v očeh pogledal policaja. "To je dobra šala, ali ne, stražnik? Vsi bodo umrli, celo policaji."

Prispel je policijski voz. Dva stražnika sta starca grobo prijela in ga porivala proti avtomobilu, medtem ko so ostali preprečevali množici dostop.

"Po vsem tem se mi vendarle zdi, da sodim k človeški rasi, saj sicer ne bi poslali to črno Marico po mene," je dejal starec. Potisnili so ga v voz in šofer je pognal.

Množica ljudi se je počasi razhajala. Nekdo, ki je komaj prišel, je vprašal policaja, kaj se je zgodilo. "Nič posebnega, navaden potepuh. Zmešalo se mu je. Vsi nekega dne ponorijo — dobil bo 30 dni zapora, toda to mu ne bo pomagalo. Potepuhi ostanejo potepuhi — to so pač vedno samo potepuhi."

"Da, točno je to, stražnik."
Policaj je s počasnim korakom odšel po bulvaru Michigan.

Med skupino ljudi, ki so stali pod zvočnikom, je opazil živahno valovanje.

"New York Yankees" so osvojili svetovno prvenstvo v baseballu s tem, da so prelagali "St. Louis Cardinals" v štirih igrah.

JAMES FARREL:

Prizor na ulici

narednik sta stala nad starcem, ki je po dolgem iztegnjen ležal na pločniku. Nista vedela, kaj naj storita.

"Samo v miru bi rad umrl. To je vse, kar želim. Ne moreta me prisiliti, da bi kaj delal. Preveč sem utrujen. In to je svobodna dežela."

"Molči!" je planil policaj nadenj.
"Jaz sem samo hotel reči, da je delo zame prenaporno."

"Vzdigni se," je dejal policaj in ga sunil z nogo v rebra.

"Vzdigni se! To je javni prostor in ne zavetišče za starce. No, vstani in pohiti. Ali ne slišiš?" je vzkliknil policaj zviška.

"Rad bi v miru umrl. Ali me res ne morete pustiti samega?"

"Ali boš vstal?" ga je vprašal narednik.
"Ne, umiram. Pustite me, naj v miru umrem."

"Policaj, ta človek je bolan. Pokličite rajše reševalni voz," je jezno vzkliknila neka žena.

"Gospa, odstranite se in skrbite za svoje stvari." Narednik se je obrnil k policaju: "Daj odstraniva tega potepuha." Sklonila sta se in ga skušala dvigniti. Starec se je naredil trdega in oba stražnika sta ga pričela vleči po pločniku. Nekdo od mimoidočih se je nasmejal. Drugi so zopet ugovarjali, vendar se oba policaja na to sploh nista ozirala.

Kmalu se je zbralo še več pešcev in vsi so radovedno opazovali prizor, medtem ko sta narednik in policaj še kar naprej vlekla starca po pločniku. Razpeto srajco je sta-

ga je izpustil, da je padel na pločnik. Starec se je ves tresel, noge so mu visele preko roba pločnika. Avtomobili so se ustavljali in s tem zavirali ostali promet, hupe pa so medtem dvigale neznošen hrup. Pločnik je bil natrpano poln radovednih gledalcev.

"Le čemu tolika stiska zaradi navadnega potepuha," je nekdo grobo vzkliknil.

"Prav nič me ne briga, kaj se bo zgodilo. Naj me povozijo kamion. Prav vseeno mi je. Prav ničesar si ne želim. Dovolj mi je vsega. Rad bi umrl," je dejal starec in šklepetal z zobmi. "Ne, ne gospodje, ne morete me prisiliti, da bi kar koli storil. Umrl bom."

"Pokličite reševalni voz," je nekdo vzkliknil.

"Stražnik, pustite ga vendar," je dejal nekdo drug.

"No, daj, ogrni se in si zapni obleko. Ženske hodijo mimo," mu je prigovarjal drugi policaj.

"Odstranite te ljudi," je ukazal narednik in stražnik je začel odrivati množico, vendar ko jih je na enem koncu potisnil nazaj, so na drugem zopet navalili bliže.

"Pustite me vendar na miru."
"Hej potepuh, zakaj se ne primeš kakšnega dela?"

"To je prenaporno zame."
"Molči!" mu je dejal narednik.

Zdaj se je pridružil policajema še en stražnik in jima pomagal odrivati množico. Narednik je stal poleg starca: "Ali se boš dvignil ali ne?"

V I G R A L N I C I

Sedeli smo pod poletnimi zvezdami Monte Carla, se sladkali s kremo in klepetali o samomorih, ko se je ob naši mizi znašel poklicen radovednež in povedal, da so na obali pravkar našli Amerikanca z belo ovratnico s kroglo v srcu. Prej, zvečer — preden smo prišli iz Kazina, da bi večerjali — smo vsi videli, kako je pri zadnjem obratu rulete popolnoma propadel. Sedaj pa je ležal mrtev na obali.

Priznati moram, da je novica kraljevala nad dogodki zadnjih dni. Zvedeli smo zanje ob koncu dolge in še dražje večerje na terasi nasproti Kazina. Bili smo slučajno zbrana družba, ki je prišla v poznem popoldnevu iz Antičesa. Nekaj časa smo igrali ruleto, pač zato, da bi nam vzbudila apetit pred obilno in udobno večerjo.

V Kazinu sem srečal Sama Fletcherja, novinarja, ki je kradel bogu čas in živel od priložnostnih naročil pariških zastopstev ameriških časopisov. Pokazal mi je znamenitosti Kazina. Tu je bila Mary Garden, ki je navdušeno igrala, izgubljala in dobivala, dobivala in izgubljala z energijo, ki jo ljudje navadno posvečamo koristnejšim namenom. Pa onale angleška vdova, ki je bila takšna, kakor da jo drži skupaj le še emajlirana prevleka; v žetone je boljčala s poželenjem skoporitneža in Fletcher mi je pošepetal, da živi v Monte Carlu s primerno apanažo, katero ji je nakazal nek vnuk pod pogojem, da ne bo družine nikoli spravila v zadrego s svojim morebitnim povratkom... Poleg nje je sedel častljiv star gospod, čigar roke so ticala v ženskih rokavicah iz golobje sive svile; šušljali so, da je bil v mladosti za-

pravljivec, ob smrtni postelji pa je obljubil umirajoči materi, da se ne bo nikoli več dotaknil kart ali žetonov; zato nosi v Kazinu stalno rokavice...

Na mladem Amerikancu z belo ovratnico pravzaprav ni bilo nič zanimivega, razen morda to, da je nosil smoking. Pozneje smo slišali, da je v začetku precej izgubil in vedno znova kupoval žetone iz blagajne. Potem je igral previdneje in nekaj dobil, vendar je končno skoraj zdolgočaseno, vzel svoje žetone in jih postavil na rdečo. K temu kupu je v trenutku, ko se je kolo začelo vrteti, postavil še celotna vsebino svoje denarnice, več tisoč francoskih bankovcev in nekaj stotakov. Vendar je slednje v zadnjem trenutku potegnul nazaj. Po usodnem "Rien ne va plus" je napetost naraščala, dokler ni croupier izgovoril usodne besede: "Črna!" Mladi mož se je lahko nasmehnil, ko je blagajnik pobral njegov denar. Nekaj trenutkov je tiho sedel. Potem je — medtem ko so bile oči vseh uprte vanj — odrinil svoj stol, vzel sto frankov in jih s tresočimi rokami porinil croupierju. "Za osebje!" je dejal skoraj šepetaje, potem pa sam zase pripomnil: "To bi bilo vse!" Vstal je in odtaval iz dvorane. Vse skupaj je bil višek igralske umetnosti. Sedaj pa je ležal mrtev ob morju...

Tisti, ki nam je prinesel novico, je bil prav Fletcher. Zvedeli smo zanjo, kakor rečeno, med večerjo in pogovorom o samomorih. V Monte Carlu krožijo vedno samo samomorilske zgodbe. Te sodijo k lokalnemu koloritu. Fletcher nam je povedal, da je strel privabil nekega čuvaja. Mladi mož je ležal na hrbtu, z brado uprto proti zvez-

dam, mlahava roka je držala revolver in na sicer brezhibni belini njegovega oprtnika je rdel nad srcem krvav madež. Preden je Fletcher odposlal svoje poročilo časniku, je moral počakati še na nekatere formalnosti, zato je pripovedoval dalje. V zadnjem času je bilo toliko samomorov, da so postale oblasti kar preveč pozorne. Vselej, kadar so našli kakšnega obiskovalca Kazina mrtvega s praznimi žepi, so uslužbenci igralnice še pred prihodom policije napolnili samomorilčeve žepce z zvilkami bankovcev. Tako so napravili vtis, da je žrtev opustila svojo telesno podobo zaradi svetobolja ali neustlišane ljubezni... — Sedeli smo še pri kavi, ko se je Fletcher vrnil in nam povedal konec zgodbe.

Ko je policija izvedela za samomor, so se njeni organi takoj podali po truplo. Toda čeprav so ga iskali in hoteli poiskati — trupla ni bilo nikjer. Niti na označenem kraju, niti drugje na obali. Po dolgem, brezuspešnem iskanju, se je glavni ravnatelj Kazina, ki je mrtvecu lastnoročno nabasal v žepce 10 tisoč frankov, podal nazaj v igralnico. Tu pa ga je čakalo novo prese- nečenje.

Mladi Amerikanec z belo ovratnico se je medtem pojavil v Kazinu. Videti je bilo, da se je medtem duševno in telesno močno okreplil. Drzno je stavil in v treh igrah dobil nad 100 tisoč frankov. Potem je izgubil.

Igralci pri isti mizi, ki so bili ves večer v Kazinu, so povedali, da si je privoščil le kratek odmor za večerjo, pri kateri se mu je očitno tako mudilo nazaj k igralni mizi, da si je oprsje srajce popackal s paradižnikovo omako...

Uradne in neuradne „pomote“

V zadnji številki uradnega lista za šolstvo na Koroškem (Verordnungsblatt für das Schulwesen in Kärnten, Jg. 1959, Stück III/IV, März/April) so objavljeni podrobni rezultati odjav od dvojezičnega odnosno slovenskega pouka na osnovi odloka deželnega šolskega sveta z dne 22. septembra 1958. Hkrati je iz teh podatkov tudi razvidno, koliko najprej objavljenih otrok je bilo na podlagi odloka z dne 11. 11. 1958 ponovno objavljenih za obisk dvojezičnega o. n. slovenskega pouka. Podatki so razdeljeni tako po okrajih kakor tudi po posameznih šolah.

Okoli teh podatkov je v zadnjih mesecih vzplamtela že prava vojna. Deželni šolski svet je po zaključenih odjavah objavil le skupne podatke, kar je pri OVP in zlasti pri FPO silno razburilo duhove ter so zahtevali uradno objavo tudi podrobnih podatkov za posamezne šole. Končno je ministrstvo za pouk kot pristojni forum dalo deželnemu šolskemu svetu navodilo, da razglasi podrobno razčlenjeno stanje dvojezičnega šolstva, kar je bilo s sedanjo objavo v uradnem listu tudi izvedeno.

Ravno dejstvo, da so bili podatki „sramežljivo“ objavljeni „samo“ v uradnem listu, pa nekaterim ljudem spet ne ugnia. Očitno se jim zdi stvarno navajanje števil pred malo in bi verjetno raje videli, če bi se podatki ponovno izrabili za hujkanje proti „izginjajoči slovenski manjšini“. Zato skušajo okoli teh števil razpredati najrazličnejše domneve in ugibanja. Tako v dunajskem tedniku „Die Wochen-Presse“ (kamor je šel za urednika bivši FPO-občinski svetnik v Celovcu Wolf in der Maur) vedo povedati o tem, kako so odjave Slovence „močno prizadele“ in da je bil rezultat odjav zanje

„grenak griljaj“. Toda zaskrbljenost ljudi tega kova ni potrebna, kajti rezultati odjav nas nikakor niso grenko prizadeli, saj nam niso bili znani le podrobni podatki, marveč prav tako tudi okoliščine, v katerih je prišlo do odjav. Že dolgo pred sedanjim razglasom uradnih števil smo namreč v posebni šolski spomenici koroških Slovencev navedli vrsto konkretnih primerov vsestranskega pritiska in izsiljevanja, ki so omogočili tako „veličasten“ uspeh odjavne akcije, hkrati pa tudi že zavzeli stališče do rezultatov, ki v takih razmerah nikakor ne morejo predstavljati demokratične odločitve.

V zvezi z navedeno številko uradnega lista za šolstvo na Koroškem pa bi omenili še eno podrobnost: Na strani 44 je objavljena razsodba deželne žirije za Evropsko šolsko tekmovanje, ki je izmed 224 vpisanih šolskih risb izbrala 30 najboljših del. Pri pregledu teh risb v njihovih avtorjev pa opazimo, da je pri številki 20 izpadla navedba imena šolarja ter šole, ki jo obiskuje avtor izbrane slike „Turki pred Dunajem“. Slučajno pa najdemo vrstico s temi podatki sredi popolnoma druge objave na strani 37 in tako izvemo, da gre pri čudno zamolčanem nagrajenju za Bogomira Bogataja, ki obiskuje Državno realno gimnazijo za Slovence v Celovcu. Treba je priznati, da je ta „pomota“ zelo značilna in se vsiljuje vprašanje, ali se je ravno v tem primeru, ko gre za edinega nagrajenca s slovenske gimnazije, res poigral le poredni tiskarski škraf?

Na svetu je že skoraj 3 milijarde ljudi

Organizacija združenih narodov je pred kratkim izdala statistiko o svetovnem prebivalstvu. Statistika navaja, da je trenutno na svetu že 2 milijardi 800.000.000 prebivalcev. Več kot polovica tega prebivalstva se v glavnem razdeli na štiri države, in sicer na Kitajsko — 640 milijonov, Indija 400 milijonov, na Sovjetsko zvezo 200 milijonov in Združene države Amerike — 170 milijonov prebivalcev. Tem štirim državam po številu prebivalstva sledijo: Japonska, Indonezija, Pakistan, Brazilija, Velika Britanija in Zahodna Nemčija, ki imajo vse več kot 50 milijonov prebivalcev.

Število prebivalstva se na svetu poveča letno za 45 milijonov ljudi, to se pravi, da se vsako minuto rodi 85 otrok. Največji prirastek prebivalstva je v Afriki. Azija pa bo leta 2000 imela 60 % vsega svetovnega prebivalstva. Delež Evrope pri celotnem prebivalstvu znaša samo 14 %. Največja gostota naseljenosti je na sredozemskem otoku Malta, dalje na Gozi, na Bermudskem otočju, na Kanalskem otočju, kjer živi več kot 500 ljudi na kvadratnem kilometru. Gosto naseljene so tudi Nizozemska, Belgija, Formosa in Puerto Rico.

Največjo starost dosežejo ljudje na Norveškem, kjer znaša najvišja povprečna sta-

rost za žene 75 let, za moške 71 let. Najkrajša življenjska doba ljudi je v Indiji, kjer znaša povprečje za moške in ženske le 32 let. V več kot polovici držav na svetu znaša povprečna starost za moške in ženske 50 let.

Statistika OZN navaja tudi, da poročeni moški razmeroma dalj časa živijo kot pa samci. Število razporok v vseh deželah narasča. Največ razporok so zaznamovali v ZDA, najmanj pa v Severni Irski. Za ZDA pridejo po številu razporok Madžarska, Romunija in Danska. Največ izgledov na poroko imajo ženske v Alaski, na Kanalskem in Falklandskem otočju, v Evropi, Egiptu in Alžiriji. V vseh deželah se poročijo dekleta v povprečni starosti od 24 let, moški pa v starosti 27 let.

Največ samcev je na Irskem (31 odstotkov v starosti od 45 do 54 let), kjer zabeležijo tudi najmanj porok.

Umrlijivost na svetu nazaduje, vendar je še razmeroma zelo visoka predvsem v državah, ki so po civilizaciji še na nizki stopnji. Med neodvisnimi državami zaznamuje Izrael najnižjo umrlijivost, njej sledijo Islandija, Holandska, Sovjetska Zveza, Kanada in Japonska.

Rentniki se lahko osvobodijo plačevanja radijskih pristojbin

Pokojninska zavarovalnica — Graz sporoča, da za oprostitev od plačevanja radijskih pristojbin od 1. aprila 1959 naprej veljajo sledeča pravila:

Od plačevanja radijskih pristojbin se lahko oprostijo rentniki, katerih prejemki niso višji od: 1 oseba 600.— šilingov, 2 osebi 825.— šilingov, 3 osebe 900.— šilingov, 4 osebe 975.— šilingov, 5 oseb 1050.— šilingov in za vsako nadaljnjo osebo 75.— šilingov več.

Te možnosti se lahko torej poslužijo samo oni rentniki, ki ne prejemajo višje rente. Kot mesečni dohodki veljajo mesečni prejemki proslca in vseh članov, ki živijo z njim v skupnem gospodinjstvu. Od prejemkov je treba odšteti še stanarino, ki jo mora plačati rentnik. Potrebne formularje za prošnjo si rentniki lahko brezplačno preskrbijo pri občinah katerim so pristojni. Izpolnjene formularje je treba oddati v poštnem uradu, priložiti je treba tudi odrezek o enomesečnem izplačilu rente.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za knete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan, spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Sobota, 6. junij

I. program: 8.00 Popevke — 8.45 Sini pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca (slov.) — 14.00 Pozdrav nate — 15.10 Zbori — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 17.40 Zveneča Allotria — 19.15 Ven, te ven v naravo krasno (slov.) — 20.15 Pisan večer. II. program: 8.20 Zabavni glasbeni spored — 9.30 Dopoldanska glasba — 11.00 Ljudske melodije — 14.15 Zveneča koroška dežela — 14.45 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 16.00 Zabavni koncert — 17.10 Lepa pesem — 18.10 Tako igrajo v Berlinu — 20.15 Zabavna glasbena oddaja.

Nedelja, 7. junij

I. program: 6.10 Vesela melodije — 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 9.00 Jutranje melodije — 11.00 Nedeljska glasbena promenada — 11.30 Vesela petja, veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Športna poročila — 20.10 „Ujetnik“, radijska novela — 21.25 Baletna glasba. II. program: 7.05 Godba na pihala — 9.00 Operni koncert — 11.00 Dunajski slavnostni tedni 1959 — 15.00 Operetni koncert — 16.00 Plesna glasba — 16.30 Popevke — 18.00 Melodije za vse — 19.10 Zabavni koncert — 19.45 Oddaja zveznega koncertya — 20.00 Glasba dobre volje.

Ponedeljek, 8. junij

I. program: 8.00 Operni koncert — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Glasba in zanimivosti od vsepovsod (slov.) — 16.00 Glasbena slika — 17.10 Popoldanski koncert — 17.55 Za ženo in družino (slov.) — 20.15 Variacija — 20.45 Problemi alkoholizma — 21.00 Zveneče malenkosti. II. program: 8.20 Pester spored melodij — 15.30 Igrajo plesni orkestri — 16.30 Za vesel popoldan — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba za delopust — 19.35 Dunajski slavnostni tedni 1959.

Torek, 9. junij

I. program: 8.00 Ljudstvo muzicira — 8.45 Zakaj imate visok krvni pritisk — 14.00 Poročila, objave. Zdravniški vedež (slov.) — 14.45 Komorna glasba — 15.15 Glasbena kramljanje — 15.45 O pesništvu — 16.00 Mali zabavni koncert — 16.30 Komorna glasba s kontrabasom — 17.10 Popoldanski koncert — 17.55 En mesec deželna politika — 20.15 Dunajski slavnostni tedni 1959. II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 13.30 Znameniti orkestri — 15.30 Glasba za male — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Avstrijska zabavna glasba — 17.55 Samo za vas — 19.30 Dobra ura — 20.00 Pisan večer — 21.00 Štirje proti štirim.

Sreda, 10. junij

I. program: 8.00 Mi pojemo in pripovedujemo o deželi ob Dravi — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. 5 minut za žebeljarje — Kar želite, zaigra (slov.) — 14.45 Glasba za mladino — 15.30 Sevanje iz vsemirja — 16.00 Nova avstrijska zabavna glasba — 17.10 Glasba, ki se nam dopade — 17.55 Urno zaigrano

— 19.00 Od plošče do plošče — 20.15 Zivljenje polno glasbe: Hans Marlin Majewsky — 21.00 Iz zbiralnika prilozb.

II. program: 8.20 Pisan glasbeni spored — 14.40 Ali bodo Cigani izumrli? — 15.30 Zabavna glasba — 16.30 Nemilijivi Broadwayski favoriti — 17.15 Iz raziskovalnega dela visokih šol — 17.55 Zabavni koncert — 19.30 „Krvava poroka“, lirična tragedija — 21.00 Zapuene melodije.

Cetrtek, 11. junij

I. program: 8.00 Zveneče platno — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Zborovske pesmi (slov.) — 14.30 Komorna glasba — 15.30 Koroški avtorji: Lorenz Mack — 15.45 Kaj je za našo mladino — 16.00 Glasbene razglednice — 17.10 Popoldanski koncert — 18.15 Oddaja delavske zbornice — 18.30 Mladinska oddaja — 20.15 Skupna koroška-stajerska oddaja — 21.00 Zveneča alpska dežela. II. program: 8.10 Glasba na tekočem traku — 14.15 Znameniti orkestri — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Zablubljene gosli — 17.55 Zabavna glasba — 19.30 Glasba za vsakogar — 21.00 Iz opernega sveta.

Petek, 12. junij

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 8.45 Pesem, narečje in glasba iz Koroške — 14.00 Poročila, objave. Otroci, poslušajte (slov.) — 14.45 Komorna glasba — 16.00 Glasba Nica Distala — 16.30 Koncertna ura — 18.10 Prsti čas je dragocen — 19.00 Oblika je važna — 20.15 „Mačka na vroči pločevini“, slušna igra. II. program: 8.20 Zabavna glasba — 14.15 Sadobni avstrijski komponisti — 15.30 Popevke — 16.30 Vesela nočna parada — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Zabavna glasba — 19.30 Ljudska glasba — 19.45 Za ljubitelje gora — 20.00 Operetni koncert — 20.45 Halo, tenagerji — 21.15 Lepe melodije, lepi glasovi.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Sobota, 6. 6.: 19.30 Čuda živalskega sveta — 20.15 Športna poročila — 20.30 „Za dobro zabavo“ — 21.30 Pet let evrovizije.

Nedelja, 7. 6.: 17.10 Športni ABC — 17.30 Poslastice iz vsega sveta — 19.30 Družina Leitner — 20.10 Bela reka — film — 20.40 „Konec 6. nadstropja“, komedija, prenos iz Nemčije.

Ponedeljek, 8. 6.: 19.30 Oknar — 20.15 Aktualni šport — 20.35 Iz sveta raziskav — 21.00 „Pregled potnih listov“, opera.

Sreda, 10. 6.: 17.10 Za mladino — 17.30 Filmske ideje in od kod pridejo — 19.30 Oče je najboljši — 20.20 „Prostor za živali“, prenos iz Nemčije — 21.00 Kako so postali znameniti — obisk pri Hannerl Matz.

Cetrtek, 11. 6.: 19.30 Vaš nastop prosim — 20.20 „Srednje okno“, komedija.

Petek, 12. 6.: 19.30 Enaindvajset, kda ve več? — 20.00 Prenos ene priredilive Dunajskih slavnostnih tednov.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 6. junij

5.00 Pisan jutranji glasbeni spored — 8.05 Mladina poje — 8.30 Veseli zvoki — 10.10 Pesmi ljubih narodov — 10.35 Instrumentalni solisti zabavne glasbe — 11.00 Arije iz znanih oper — 12.00 Kola in plesi jugoslovanskih narodov — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Domači napivi izpod zelenega Pohorja — 13.30 V svetu samospievov — 14.30 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.00 Lahka glasba — 16.30 Majhen glasbeni mozaič — 17.10 Pri amaterskih zborih — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Godba

na pihala — 18.45 Okno v svet: Pariz — 20.00 Melodije iz sončne Španije — 20.30 Spoznavajmo svet in domovino.

Nedelja, 7. junij

6.00 Veder nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Vedri zvoki — 8.00 „Trije debelehi“, igra — 9.10 Zabavna matineja — 9.45 Slovenske pesmi poje baritonist Arnold Arčan — 10.10 Se pomnite, tovariši... — 10.30 Mladi pevci in instrumentalisti — 11.35 Igra zabavni orkester Radia Beograd — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.25 Straussovi valčki — 16.00 Ribički turizem — 16.30 Popularne operne melodije — 17.00 Iz Leharjevih oper — 17.30 „Pred snežnim pogorjem“, igra — 18.40 Zadovoljni pri Kranjci — 20.00 Revija zabavne glasbe — 21.00 Obiski pri slovenskih skladateljih.

Ponedeljek, 8. junij

5.00 Za dobro jutro — 8.05 Odprma glasbeni atlas — 9.00 Pisani zvoki iz Dravskega polja — 9.20 Umetne in narodne pesmi — 9.40 Kvintet Jožeta Kampača igra — 10.10 Arije iz opere Don Juan — 11.35 Igra orkester Werner Müller — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Igra ansambel Srečka Dražila — 12.45 Ivo Robič in Lola Novakovič pojeta — 13.30 Zabavni polpourri — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.15 Šoferjem na pot — 18.30 Športni tednik — 20.40 Kulturna tribuna.

Torek, 9. junij

5.00 Pisan jutranji glasbeni spored — 8.05 Zbori Danila Bučarja — 8.25 Igra Ljubljanski jazz-ansambel — 9.00 Naši solisti v operah slavnih skladateljev — 9.40 Domače polke in valčki — 10.10 Variacije na ljudske in umalne pesmi — 10.45 Za dom in žene — 11.00 Od popevke do popevke — 11.30 Oddaja za otroke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Majhen ansambel v ritmu — 13.30 Dalmatinske narodne pesmi — 14.15 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.30 Voščila — 16.00 Neznani Haydn III. oddaja — 16.50 Glasbena medigra — 17.10 Zabavna ruleta — 18.40 Iz zbornika spominov — 20.00 Zborovske skladbe — 20.30 „Mož, ki je ukradel čas“, igra.

Sreda, 10. junij

5.00 Jutranje melodije — 8.05 Lahka glasba — 8.30 Zborovske operne scene — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 Igra pihalni orkester JLA — 9.45 Za mlada ljubitelje glasbe — 10.10 Iz filmov in glasbenih revij — 11.15 Plesne melodije z zabavnimi ansambli — 12.05 Hammond orgle v ritmu — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Komorni zbor RTV Ljubljana poje — 12.45 Igra Vaški kvintet — 13.30 Melodije od tu in tam — 14.35 Iz jugoslovanske solistične glasbe — 15.40 Iz krvi rdeče... — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 17.30 Zbori in samospevi iz povojnega časa — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 „Fedora“ — opera — 22.15 Popevke se vrstijo.

Cetrtek, 11. junij

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Solistična glasba — 8.40 Polopisi in spomini — 9.00 Melodije a la carte — 10.10 Vanček narodnih viž — 10.30 Glasbene razglednice — 11.30 Oddaja za cicibane — 12.00 Popevke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Iz francoskih oper — 13.55 Mariborski komorni zbor poje narodne pesmi — 14.15 Turistična oddaja — 14.30 Voščila — 16.00 Izbrali smo za vas — 17.10 Iz opernega sveta — 18.15 Panorama zabavnih zvokov — 20.00 Cetrkov večer domačih pesmi in napavov — 21.30 Iz komorne zakladnice.

Petek, 12. junij

5.00 Jutranja glasba — 8.05 Štirje fantje vam igrajo — 8.40 Zabavna glasba — 10.10 Kar radi poslušate — 11.00 Za dom in žene — 12.00 Poje sakstal „Svoboda“ iz Skofje Lake — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Iz albuma zabavnih melodij — 14.35 Poje basist „Friedrik“ Lupša — 16.00 Palkova glasbena popoldne — 17.10 Za mlada ljubitelje glasbe — 18.00 Družinski pogovori — 20.30 Majstorska dela koncertne literature — 21.10 Manuel Joseph Haydn — 21.15 Oddaja o marju in pomariščkih.

● **NAJBOLJŠI PEVSKI ZBORI SLOVENIJE** bodo v nedeljo sodelovali na posebnih tevhji v Kranju. Nastopila bo 21 zborov, ki so bili izbrani po vseh Sloveniji in štejejo skupno nad 1000 pevcev in pevk. Velike pevške prireditve se bodo kot gostje udeležili tudi pevovodje natih zborov.

● **KONGRES SOCIALISTIČNE KULTURE** v Prazi, ki se prične v ponedeljek in bo trajal do 11. junija, bo združil predstavnike umetniških zvez ter družbenih in drugih organizacij Češkoslovaške. Za uvod bodo razpravljali o ideološko-političnih vprašanjih.

● **KONGRES MEDNARODNEGA GLEDALIŠKEGA INSTITUTE** bo v nedeljo zaključen v Helsinkih na Finskem. Na kongresu so predvsem razpravljali o avantgardističnih tendencah današnjega gledališkega življenja in ustvarjanja.